NADER BEKEKEN

DANKBAAR GEREFORMEERD

#9

JAARGANG 28
SEPTEMBER 2021

WOORD & WERELD MAGAZINE

Hagars Ketikoti

- **De kerk en de publieke opinie**
- **Belle en het beest**
- **Geestelijke leiding**

Redactioneel

God is in Christus onze Bevrijder!
Maar hoe bevrijdt Hij ons? En waarvan bevrijdt Hij ons?

Meerdere artikelen in dit nummer van *Nader Bekeken* raken deze vragen. Bijvoorbeeld als het over Hagar gaat, de slavin van Sarai: wat was Hagars 'Ketikoti'? Bevrijd uit slavernij?
Of als het gaat over het lijden in deze wereld: welke rol speelt God daarin? Misschien komen we hier niet verder dan een 'tipje van de sluier'?
Ook homoseksualiteit blijft een moeilijk en kwetsbaar onderwerp. Vooral als het om je eigen kind gaat: welke weg wijst God ons daarin?

Uiteindelijk is er maar één 'oplossingsrichting': lees de Bijbel. Lees wat God zelf over al deze dingen zegt. Alles wat buiten de Bijbel om als antwoord wordt gegeven, kan niet anders dan subjectief en speculatief zijn...
Of gebruikt de Geest vandaag misschien nog andere wegen? En moeten we in dat licht de Bijbel anders gaan lezen? Zijn wij vandaag 'wijzer dan Paulus'?
Ook dit laatste komt in dit nummer aan de orde.

Toch is één ding zeker: in alles gaat het om Christus! En hoe Hij ons bevrijdt van de zonde, die in ons allemaal woont (het 'beest' in ons). Want behalve met onze beperktheid hebben al die vragen ook met onze zondigheid te maken. En ééns zullen dat geen vragen meer zijn: want Christus bevrijdt (vergeeft) én vernieuwt!

We hopen, dat we – onder Gods zegen – ook met dit nummer van *Nader Bekeken* onze lezers kunnen bemoedigen en steunen bij het zoeken en gaan van de weg, die God ons wijst.

Sipke Alserda

INHOUD

294 **REDACTIONEEL**
SIPKE ALSERDA

295 **SCHRIFTLICHT**
Belle en het beest
BART VAN EGMOND

298 **ACTUEEL**
Wijzer dan Paulus
BALTEN PIETER HAGENS

302 **THEMA**
Doorgaan? En hoe dan?
Over de relatie VGKSA / GKv
ERIK VAN ALTEN

307 **COLUMN**
Kampen, wacht u voor Utrecht!
GIJS ZOMER

308 **GETUIGEN VANDAAG**
Geestelijk leidinggeven
PETER DROST

310 **INTERVIEW**
'Uw trouw is beter dan het leven'
BART VAN EGMOND EN HARRY WENDT

314 **WOORDWAARDE**
Hagars Ketikoti
GERT KWAKKEL

317 **GELEZEN**
- Mijn kind is homo…
  SIPKE ALSERDA
- Tipjes van de sluier
  HENK DROST

325 **UIT ANDERE BLADEN**
- De agressie van de 'transbeweging'
- Wie staat centraal in de preek?
  PERRY STORM

332 **GEDICHT**
Thuiskomst. Ida Gerhardt
GERT SLINGS

TEKST
BART
VAN EGMOND

BEELD
NATIONAL
GALLERY OF ART

Belle en het beest

David antwoordde: 'Ik dank de HEER, de God van Israël, dat hij u vandaag op mijn weg heeft gestuurd. En u dank ik voor uw verstandig optreden van zojuist, waarmee u hebt voorkomen dat ik het recht in eigen hand nam en me schuldig zou maken aan moord.'

(1 Samuel 25:32-33)

Peter Paul Rubens, *David en Abigaïl*

De kerk als een warm bad – wie wil dat nu niet? Waar je met iedereen goed overweg kunt, en iedereen met jou. Maar dat is de kerk niet. En dat komt doordat *wij* die kerk zijn. De gemeente van Christus bestaat uit zondige mensen. Waarom is de kerk van Christus geen warm bad? Omdat ik daar deel van uitmaak.

Gemeenschap der heiligen

David verblijft met zijn leger in de woestijn van Paran, op de vlucht voor Saul. Zo waren er in die tijd wel meer bendes die het land onveilig maakten. Warlords, voor wie je maar beter uit kon kijken. Maar bij David is het anders. Hij beschermt de schapen en de herders van Nabal, een rijke man uit het plaatsje Maon. David gebruikt zijn militaire potentieel niet om er zelf beter van te worden, maar juist om zijn volksgenoten te beschermen tegen rovers. Je zou het een stukje praktische 'gemeenschap der heiligen' kunnen noemen. David die alleen op de vlucht is geslagen voor Saul, heeft versterking gekregen. Maar die gebruikt David niet om zijn eigen agenda te pushen, maar om eenvoudig zijn broeder Nabal van dienst te zijn.

Dat is toch gewoon in de kerk? Niet: voor wat hoort wat. Maar wel: **we helpen elkaar met de gaven die God ons gegeven heeft**

Een boze reactie

David hoort dat Nabal zijn schapen gaat scheren en een feest geeft. Schapen scheren – dat betekent dat er geld verdiend gaat worden met de verkoop van wol. Dat is voor Nabal een reden om feest te vieren. En David denkt: nu vraag ik aan Nabal of hij mij en mijn mannen te eten en te drinken wil geven. Dat is toch gewoon in de kerk? Niet: voor wat hoort wat.

Maar wel: we helpen elkaar met de gaven die God ons gegeven heeft. En daar mogen we elkaar ook om vragen. Maar als Davids knechten bij Nabal komen, krijgt hij een liefdeloos antwoord: '*Wie is die David? Wie is die zoon van Isaï? Het wemelt vandaag de dag van de slaven die bij hun meester weggelopen zijn*' (vs. 10). Nabal had kunnen weten wie David was. Ze behoorden namelijk beiden tot de stam van Juda.[1] Hij had ook kunnen weten dat David niets verkeerds had gedaan, waardoor hij nu moest vluchten. Integendeel. Maar Nabal maakt zich van David af, en stelt hem expres in een kwaad daglicht.

Spiegel

Het is een spiegel van hoe het er ook in de gemeente van Christus aan toe kan gaan. Je meent je broeders en zusters te dienen. Je probeert de roeping te volgen die God je gegeven heeft en je hoopt op een positief antwoord. Maar je krijgt precies het tegenovergestelde. Een boze reactie of onverschilligheid. Misschien word je wel net als David expres in een kwaad daglicht gesteld. En sta dan eens stil bij de vraag: wat komt er dan in mij naar boven? Want ook die reactie overkomt je niet bij toeval. Ook die ontvangen wij uit Gods Vaderhand (HC, zd. 10). Daardoor wil God mij iets leren over mijn eigen hart. Wat komt er bij mij naar boven als ik zo behandeld word? Wil ik nog steeds het goede voor hem of haar zoeken, als ik onrecht en lelijke reacties moet verdragen? Of blijkt juist dan hoeveel verkeerde eigenliefde er ook in mij nog zit?

Het beest

Hoe reageert David op Nabal? '*Te wapen!*' David trekt met vierhonderd man naar Karmel, waar Nabal zijn bedrijf heeft. En hij is van plan Nabal en alle mannen van zijn familie te ver-

moorden (vss. 13 en 22). In één klap is alle liefde bij David weg, en maakt die plaats voor allesvernietigende haat. Nabal maakt het beest in David los. De man naar Gods hart blijkt er nog altijd op uit zijn naaste te haten. Daarmee houdt de HERE ook ons een spiegel voor. Ben ik echt zo anders dan David? Misschien heb ik nooit het plan gehad om iemand letterlijk te vermoorden. Maar die gedachte: ik wilde dat ik van je af was. Bij jou zou ik liever niet meer in de kerk zitten. Het is voor God hetzelfde als moord. Van wat er in ons hart is, zijn we onszelf vaak niet bewust als alles voor de wind gaat. De zonde in mijn hart krijgt dan geen brandstof om op te laaien en naar buiten te slaan. Maar als de ander er een vuurtje bij houdt, sta ik zomaar in lichterlaaie.

Natuurlijk, Davids boosheid was gerechtvaardigd. Nabal had hem onrecht aangedaan. Maar hij mocht het recht niet in eigen hand nemen en al helemaal geen onschuldige mensen straffen. David leeft hier niet uit het geloof waardoor hij zich eerder in zijn leven wel liet leiden tegenover Saul, die hem zo onterecht wilde doden. Toen zei hij: 'De HEER zal uitspraak doen en beslissen wie van ons beiden in zijn recht staat. Hij zal mijn zaak onderzoeken en verdedigen en mij recht verschaffen tegenover u' (1 Sam. 24:16). Nu functioneert dat geloof niet bij David. Hij gelooft niet dat de HERE het voor hem zal opnemen. En daarom kan hij het kwade niet overwinnen met het goede, maar laat hij zich door de haat vangen en meeslepen naar Karmel om een bloedbad aan te richten.

Gods redding door Belle

Maar dan komt God zelf David redden uit de greep van het kwaad. Wij houden in de geestelijke strijd geen ogenblik het hoofd boven water als de HERE ons niet vasthoudt! En door wie komt God David redden? Door Abigaïl, de knappe vrouw van Nabal. God stuurt Belle om het beest tot bedaren te brengen en het vuur van zijn woede te blussen. Zij wijst hem erop dat hij het recht niet in eigen hand moet nemen, maar dat de HERE voor hem zal opkomen. En ze doet een beroep op zijn geweten: hoe kun je ooit nog goed rechtspreken over het volk van God, als je weet dat jij een massamoord op je geweten hebt? (vss. 30-31).[2] Zo gebruikte God Abigaïl om ervoor te zorgen dat David in zijn optreden het beeld van Christus vertoont, die 'toen Hij leed niet dreigde, maar het overgaf aan Hem die rechtvaardig oordeelt' (1 Petr. 2:23, HSV).

God stuurt Belle om het beest tot bedaren te brengen

Uit deze geschiedenis leren wij waarom de HERE God ons in de gemeente aan elkaar gegeven heeft. Om elkaar met Gods Woord te beschermen tegen de macht van het kwaad in onszelf. In de Dordtse Leerregels belijden we dat God zijn genade aan ons meedeelt ook door 'vermaningen' (DL III/IV,17).[3] Dat is precies wat we hier zien gebeuren. Door die woorden van Abigaïl bewaart God David in de verzoeking die op hem afkomt. Ze deed dat met gevaar voor eigen leven. Ze wist immers niet hoe David zou reageren. Misschien maakte het hem alleen nog maar kwader. Maar toch ging ze. Voor haar familie, die door het gedrag van haar eigen man (die nota bene de beschermer van de familie had moeten zijn) in gevaar was gebracht.[4] Maar ook voor David zelf, omdat ze ontdekt had dat God hem had uitgekozen om de toekomstige koning van Israel te zijn (vs. 30).

Abigaïl heeft in wat ze doet, met gevaar voor eigen leven, het heil van Gods kerk op het oog. Zo gebruikte de HERE haar in zijn zorg voor zijn gemeente. Zo mogen ook wij ons laten gebruiken door Hem, in het vertrouwen dat het steentje van ons leven veilig geborgen is in de buidel waarin de HEER, onze God, de mensenlevens bewaart (vs. 29). ■

1 Nabal was een nakomeling van Kaleb. Kaleb was de broer van Ram, van wie David afstamde. Kaleb en Ram waren zonen van Chesron, de zoon van Juda (1 Kron. 2:9-11).

2 Te onderscheiden van de 'oorlogen van de HERE' die David moest voeren, niet op eigen gezag maar in opdracht van God zelf (1 Sam. 25:28).

3 H.J. Schilder, *Rachels troost. Vrouw en vrouwen in de heilshistorie*, Oosterbaan en LeCointre, Goes, 1960, p. 103.

4 Over Abigaïls optreden als vrouw in deze geschiedenis zijn interessante opmerkingen gemaakt door A. Janse in zijn boek *Eva's dochters. De wijsheid van het Oude Testament over de plaats van de vrouw in de wereldgeschiedenis*, Vuurbaak, Groningen, z.j., p. 93-96.

TEKST
BALTEN PIETER HAGENS

BEELD
ALGIMANTAS BARZDZIUS, CLARA BASTIAN

Wijzer dan Paulus

De Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) stonden alom bekend als kerken met een nogal geharnaste kijk op de kerk. Maar feitelijk vielen deze kerken via de ontzuiling terug op de *pluriformiteitsleer* van Abraham Kuyper. Dat is de gedachte dat er één – onzichtbare – kerk is, die echter als gevolg van de zonde uiteenvalt in een diversiteit van kerkgenootschappen en quasikerkelijke groeperingen.

En inmiddels zijn we als eigentijdse gelovigen onderweg naar de *pluriformiteit* van de *heilige Schrift*. Dat is de gedachte dat er één waarheid is – Gods Woord –, die echter uiteenvalt in een diversiteit van menselijke interpretaties. Zonder onderscheid tussen goede en slechte interpretaties kan de Bijbel wel als bron worden gebruikt, maar niet (meer) als norm.

Alternatieve exegeses

Na de beëdiging van president Donald Trump in 2017 gaf het Witte Huis geflatteerde informatie over de bezoekersaantallen tijdens de plechtigheid. Kritiek daarop werd afgedaan door te spreken over 'alternatieve feiten'. Sindsdien lijkt het mogelijk om onwelgevallige feiten te weerspreken met 'alternatieve feiten' die niet ter discussie staan. Iedereen mag zelf uitmaken welke 'feiten' hij/zij voor waar houdt.
In 2020 gebeurde op onze generale synode van Goes iets soortgelijks bij de behandeling van revisieverzoeken ten aanzien van de man-vrouwbesluiten van de vorige generale synode. De ingebrachte exegetische bezwaren werden niet getoetst of weerlegd, maar *geneutraliseerd* met alternatieve exegeses. Elk kerklid mag nu zelf kiezen naar welke exegese zijn of haar voorkeur uitgaat: een exegese met de vrouw *in* het leer- en regeerambt, of een exegese met de vrouw *buiten* deze ambten. Waarin zit nu het alternatieve van deze exegeses? Ik geef eerst een korte impressie van de exegeses die in het revisierapport *Elkaar van harte dienen* zijn opgetekend.

- *De schepping van man en vrouw.* Dat Adam als eerste werd geschapen en pas daarna Eva, geeft wel een volgorde aan maar geen ordening. Beiden zijn geschapen als Gods evenbeeld met dezelfde bijzondere positie: representanten van God, die als partners samen de aarde in cultuur mogen brengen. Paulus *bedoelt* in 1 Timoteüs 2:13 dan ook geen scheppingsorde. Je moet het Nieuwe Testament lezen vanuit het Oude Testament.

Helper-zijn betekent een *elkaar* aanvullende en ondersteunende relatie. Eva wordt gemaakt als een helper die bij Adam past zoals onze linkerhand past bij onze rechterhand; er is geen verschil in positie (samen één). Geen van beiden is in aanleg de leider of de volger.
Genesis 1 en 2 leggen nadruk op de eenheid, de verbondenheid, de gezamenlijkheid van man en vrouw – geen *onderschikking* van de vrouw. Dat klopt niet met Genesis 2:25, want daar gaat Adam voorop: 'de mens en zijn vrouw'. Maar die zegswijze komt uit de cultuur van ná de zondeval, toen de schrijver van Genesis 2 leefde. Vers 25 zegt niet wat er staat.

- *De zondeval.* Adam wordt als eerste door God ter verantwoording geroepen, hoewel Eva als eerste zondigde. Maar dat betekent niet dat er sprake is van een onderscheid in verantwoordelijkheid. Het markeert het contrast met de harmonie en gelijkwaardigheid in Genesis 1 en 2. God anticipeerde hiermee (liep hiermee vooruit) op de vloek van Genesis 3:16. Een verschil in positie tussen man en vrouw mag alleen maar gezien worden als een gevolg van de zonde.

- *De vrouw is uit en omwille van de man geschapen.* In 1 Korintiërs 11:8 en 9 lijkt sprake te zijn van 'onderschikking', maar dat staat ver af van wat Paulus hier *bedoelt*. Er is een partnerschap tussen beide seksen, en in de Heer bestaat de een niet zonder de ander. Want zoals de vrouw *uit de man* is voortgekomen, zo bestaat de man *door de vrouw* – en alles is ontstaan uit God (vss. 11 en 12). Geen nadruk op onderschikking, maar op eenheid, net als in Genesis 1 en 2.

- *Zwijgtekst.* 'Laten uw vrouwen in de gemeente zwijgen (…) zoals ook de wet zegt' (1 Kor. 14:34, HSV). Die woorden staan in de context van het beoordelen van profetie en het bestrijden van wanorde. Bij *wet* dachten de Grieken aan een gewoonte of conventie, iets dat al sinds lang gebruikelijk was. Aan zoiets als een scheppingsorde ('wet') en een gebod van God (vs. 37) moeten we dan niet denken.

- *Herstel van verhoudingen.* 'Er is geen sprake van Jood of Griek, slaaf of vrije, mannelijk en vrouwelijk: gij allen zijt immers één in Christus' (Gal. 3:28, NBG). Eenheid in Christus betekent ook gelijke behandeling. Paulus wijst hierbij terug naar de schepping van de mens: man en vrouw naast elkaar in volledige harmonie. Christus verbindt hen weer in eenheid *als hoofd en lichaam* aan elkaar om samen het beeld van God te laten zien in wederkerige onderdanigheid (Ef. 5:21v).

- *Geen onderwijs of gezag over mannen tijdens de samenkomst.* In 1 Timoteüs 2:12 reageert Paulus op het gedrag van vrouwen die zich met een beroep op Eva bóven mannen stelden, zo stelt het rapport. Zij kunnen de geboortevolgorde (Eva als de moeder van alle levenden) niet aanvoeren om gezag over mannen te claimen. Want Adam werd als eerste geschapen, pas daarna Eva (vs. 13). Ook werd niet Adam misleid, maar Eva (vs. 14). Van een scheppings*orde* is geen sprake.

- *Man van één vrouw (eenvrouwsman).* Recht doen aan de bijbeltekst betekent dat je in rekening moet brengen dat God bevrijdend spreekt in een 'taal' die voor de allereerste hoorders verstaanbaar was, dus *contextueel*. Dat wil zeggen dat Hij tegelijk aansluit bij én ingaat tegen gangbare visies. Met zijn criterium 'man van één vrouw' in 1 Timoteüs 3 en Titus 2 verbiedt Paulus feitelijk polygamie in de gemeente van Christus. Daarmee trekt hij de maatschappijkritische lijn door. Tegelijk sluit hij bij de destijds gangbare visies aan met de eis dat een ouderling een man moest zijn.

Taxatie

Deze exegeses zijn niet primair gericht op de *zaak* die de tekst wil communiceren, maar op de behoefte waarin ze moeten voorzien: ruimte voor de vrouw in *alle kerkelijke ambten*. De gelijkheidsgedachte overheerst! Dat God aan man en vrouw een verschillende positie en verantwoordelijkheid geeft, wordt uit de exegeses geweerd. God heeft aan man en vrouw eenheid en gelijkwaardigheid gegeven. Verschil in positie en verantwoordelijkheid kan alleen het gevolg zijn van een door de zonde gestempelde traditie, waarmee zelfs Jezus rekening moest houden bij de keuze van zijn twaalf discipelen.
De *alternatieve exegeses* zijn 'van deze tijd': ze *kloppen* met ons actuele, tijdgebonden referentiekader (normenpatroon). Het is bovendien opvallend dat bijna alle exegeses voortkomen uit de politiek correcte, nogal eenzijdige exegese van Genesis 1 en 2.
Door het verschil in positie en verantwoordelijkheid te negeren, blijft alleen het *sekseverschil* tussen man en vrouw over. Het toestaan van alleen mannelijke ouderlingen is dan selectie op grond van sekse! Maar de man met gaven die in de kerk geroepen wordt tot *geestelijk leidinggeven*, krijgt zo'n verantwoordelijkheid *als eerstgeschapene*. Dit gaat niet over sekse, maar over chronologische en ordelijke prioriteit (voorrang) die aan de man gegeven is.

Voortschrijdende openbaring?

Op pagina 33 van het revisierapport betogen de auteurs 'dat de heilige Geest via de cultuur aan de kerk soms iets duidelijk kan maken over de wil van God in de tijd waarin de kerk functioneert'. Dat doen ze aan de hand van twee beschamende voorbeelden: slavernij en apartheid. Toen in de samenleving verzet rees tegen slavernij, bleef de kerk de slavernij nog lang met een beroep op de Bijbel verdedigen. Bij apartheid gebeurde later hetzelfde. De suggestieve vraag is dan: kan zoiets ook het geval zijn wanneer vrouwen in de samenleving dezelfde functies bekleden als mannen, terwijl de kerk hen uit de ambten weert?

Eigenlijk staat die vraag op gespannen voet met de bewering dat je op grond van de Bijbel zowel vóór als tégen de vrouw in het ambt mag zijn. Want hoe zou je vrouwen uit de ambten kunnen weren als de Heilige Geest via de cultuur duidelijk zou maken dat dat niet mag? Of mag je ook vóór of tégen slavernij zijn?
Echter: de Geest geeft ons geen nieuwe openbaringen, maar overtuigt ons van zonde en werkt zo bekering in een mensenhart.
Ook mag je de overstap van publieke opinie (cultuur) naar kerk niet klakkeloos maken. De kerk komt niet op uit de samenleving, maar vindt haar oorsprong in het Woord van God met een eigen ambt en bediening. De kerk is van Christus en gebonden aan zijn Woord. Niet wij bewaren de kerk, en ook de publieke opinie niet, maar Christus zelf houdt – als het *hoofd* van de kerk – zijn kerk in stand.
Het revisierapport zegt: 'Het koninkrijk van de hemel werkt als zuurdesem in de samenleving.' Dus zonder revolutionair geweld. De heilzame werking van het evangelie komt langzaam tot ontwikkeling en werpt geleidelijk aan vruchten af (p. 57). Prima, maar hoe herken je die dan als vruchten van *het evangelie?* Door ze te toetsen aan de heilige Schrift. Maar hoe is dat mogelijk als je de Bijbel verschillend mag interpreteren?

Copernicus in Goes

Vijf eeuwen geleden lazen christenen in de Bijbel dat de zon om de aarde draait. Dankzij Copernicus (1473-1543) weten wij nu dat het *lijkt* alsof de zon om de aarde draait – maar *in werkelijkheid* draait de aarde om de zon. Israël kon dat nog niet weten. God paste zich in zijn openbaring aan bij *destijds verstaanbare beelden,* zegt het rapport (Bijlage, p. 53). Hij sluit aan bij én gaat tegelijk in tegen gangbare visies.

Geen bindende leeruitspraken?*

In onze bevestigingsformulieren voor ambtsdragers wordt de hele gemeente opgeroepen om hen te ontvangen als ***dienaren van God***. *Erken de ouderlingen als opzieners en herders van de gemeente en denk eraan dat God zelf u door de predikant aanspreekt!*
Als kerkleden vrouwen-als-ouderling/predikant principieel afwijzen maar hen *moeten ontvangen* als dienaren van God, als opzieners en herders van de gemeente en als predikant door wie God zelf ons aanspreekt – dan is hier toch sprake van een bindende leeruitspraak?

* Revisierapport *Elkaar van harte dienen* (p. 39).

Vrouwen als medewerkers van Paulus

Paulus noemt verschillende medewerksters in de evangeliearbeid. In het revisierapport worden zij voorgesteld als voorbeelden van vrouwen in *leidinggevende* functies onder het nieuwe verbond.* Herman Bavinck schrijft in *De vrouw in de hedendaagsche maatschappij*: 'Clemens Alexandrinus zegt, dat vrouwen die den apostel PAULUS op zijne zendings-reizen vergezelden, medewerkten in de leer, en, terwijl de apostelen het Evangelie aan de mannen verkondigden, het Evangelie aan de Heidensche en Joodsche vrouwen brachten, niet in het openbaar, maar privaat in de huizen. En Chrysostomos getuigt van de vrouwen, die met de apostelen mede-arbeidden, dat zij de baan van apostelen en evangelisten betraden, niet door in het openbaar in de vergadering der geloovigen het Evangelie te verkondigen, maar wel door in privaat gesprek of ook wel door andere diensten (gastvrijheid) bij de verbreiding van het Evangelie behulpzaam te zijn' (p. 33).

* Bijlage bij *Elkaar van harte dienen* (p. 61-62).

Daarmee suggereert het rapport dat de Bijbel zegt dat de zon om de aarde draait. Toch is dat niet het geval. Wel zegt de Bijbel dat de zon opkomt en ook weer ondergaat, en dat zeggen wij nog steeds! Gods openbaring maakt gebruik van aanschouwelijk onderwijs. Copernicus corrigeerde het *middeleeuwse* wetenschappelijke wereldbeeld dat door de kerk van toen ten onrechte als *bijbels* wereldbeeld werd verdedigd.
Wat moet zo'n revisierapport met Copernicus? Het wil duidelijk maken dat Gods openbaring een menselijk kantje heeft: God sluit aan bij menselijke denkbeelden – zoals bij Paulus die denkt én zegt dat elke ouderling een man moet zijn. Maar onder leiding van de Heilige Geest weten we inmiddels beter, volgens het rapport. Het ziet daarin de 'zuurdesemwerking' van het evangelie! Dat Paulus alleen *mannelijke* oudsten wil aanstellen, zou niet stroken met wat het Nieuwe Testament te zeggen heeft over de nieuwe status en rol van vrouwen onder het nieuwe verbond (p. 62).
De kerk uit de tijd van de apostelen heeft erg veel aan gelovige vrouwen te danken, zo weten we uit diverse brieven van dezelfde apostel Paulus. Toch geeft hij Timoteüs en Titus *de instructie* om alleen mannelijke oudsten, éénvrouwsman, aan te stellen. Is hij slechts *ten dele* door God geïnspireerd en wordt hij nu door de Heilige Geest overruled?

Andere weg

In onze kerken wordt hedendaags vooruitgangsdenken *gelinkt* aan het beleid van de Heilige Geest. En zo mogen wij als christenen *participeren in het bevrijdende werk* van de Heilige Geest en daarmee blijft de kerk relevant – maar de stem van de heilige Schrift moet wel wijken voor het rumoer van de publieke opinie. En de liberale tweedeling tussen vooruitstrevend en behoudend hoort in de vrijgemaakte kerken inmiddels tot het gangbare spraakgebruik.
Het is verleidelijk om je met de stroom van ontwikkelingen mee te laten voeren. Zoiets staat bekend als *kuddegedrag.*
Je denkt van jezelf dat je *vooruitstrevend* bent, maar je bent alleen maar meeloper.
De Bijbel wijst een andere weg: 'Onderzoek wat de wil van de Heer is' (Ef. 5:10, NBV). Het Woord van God is een helder licht dat ons de weg wijst in het donker. Maar die *duidelijkheid* van de heilige Schrift is een zaak van geloof en gebed – tegen de *ervaring* van pluriformiteit in! ■

Het is verleidelijk om je met de stroom van ontwikkelingen mee te laten voeren. Zoiets staat bekend als *kuddegedrag*

TEKST
ERIK
VAN ALTEN

BEELD
PXHERE

DOORGAAN? EN HOE DAN?

Over de relatie van de Vrije Gereformeerde Kerken in Zuid-Afrika met de GKv

De synode van de Vrije Gereformeerde Kerken (VGKSA), de Zuid-Afrikaanse zusterkerken van de GKv sprak onlangs uit dat de GKv door de besluiten van opeenvolgende synodes van Gods Woord zijn afgeweken. Toch werd, met het oog op de bezwaarde broeders en zusters in Nederland, besloten de zusterkerkrelatie voorlopig te verlengen. Ds. Erik van Alten (Pretoria) presenteert in dit artikel de tekst van de genomen besluiten en geeft een persoonlijke toelichting.

Deputaten BBK (Betrekkingen Buitenlandse Kerken) van de VGKSA wijzigden nog kort voor de synode hun rapport. Waar het eerste rapport twee opties voorstelde, bevatte het tweede rapport een eenduidig voorstel: om de zusterkerkrelatie met de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt (GKv) te beëindigen. Maar hoe ging het vervolgens?

Synode Belhar 2021 – bidden

De Synode van Belhar had eigenlijk in september 2020 al moeten plaatsvinden, maar door het coronavirus werd het april 2021. Op zondag 11 april preekte ds. George Mnisi (zendeling in Nellmapius, dichtbij Pretoria) tijdens een bidstond in de VGK Kaapstad over Kolossenzen 4:12: 'Epafras, een dienaar van Christus Jezus en een van u, groet u; in al zijn gebeden strijdt hij voor u en bidt hij dat u als volmaakte mensen en met volle overtuiging zult vasthouden aan alles wat God wil.'
Wat hebben we dit vaak gedaan tijdens de synode – bidden! – vooral toen onze relatie met de GKv aan de orde kwam. Samen hebben we gebeden voor onze broeders en zusters in de GKv, waarna broeder Pedro (samen met ds. Henk Venema deputaat namens de GKv) het werk van de synode aan de Here opdroeg. Aan het eind van de discussie over het rapport hebben we weer gebeden. En toen de synodecommissie de volgende dag met een voorstel kwam, heeft de voorzitter dit ook weer voor de Here neergelegd.

Tafelberg, Kaapstad

In het vertrouwen dat God onze gebeden heeft gehoord en onze intenties heeft gezien, is de synode vervolgens tot een beslissing gekomen.

Synode Belhar 2021 – besluiten en gronden

De synode stelde enerzijds vast dat de VGKSA (net als vele andere kerkverbanden) het laatste decennium vaak hebben gewaarschuwd tegen de theologische en kerkelijke richting van de GKv. Anderzijds zag de synode ook in dat een beduidend aantal verontruste GKv-kerken, -predikanten en -lidmaten nog over hun kerkelijke toekomst moet beslissen. In het licht hiervan besloot de synode het volgende (vertaling van de officiële Engelse tekst):

Zusterkerkrelaties bestaan op basis van wederzijdse gehoorzaamheid aan Gods Woord en de belijdenissen

1. Dat de GKv zowel door de besluiten van de Synode van Meppel 2017 over vrouwen in het ambt, als door het traject van eenwording met de NGK (besluiten die door de Synode van Goes 2020 zijn gehandhaafd), van Gods Woord zijn afgeweken en het gezag ervan hebben ondermijnd.
2. Dat deze besluiten voldoende gronden bieden om de zusterkerkrelatie te beëindigen (in overeenstemming met de Synode van Soshanguve-Noord 2017, art. 44).
3. Om, niettegenstaande de besluiten genoemd onder 1 en 2 en ter wille van de lokale kerken en lidmaten in de GKv die bezwaren hebben tegen de besluiten van de synodes van Meppel en Goes, de beperkte zusterkerkrelatie te continueren in overeenstemming met het besluit van de Synode van Soshanguve-Noord 2017, art. 44.17.
4. Dat de synode van de VGKSA in 2024 een definitieve beslissing zal nemen, tenzij de GKv in de tussentijd overgaan tot eenheid met de NGK.
5. Hoewel niet onderdeel van de regels voor zusterkerkrelaties, voelde de synode zich door de situatie gedwongen om Deputaten op te dragen om contact op te nemen met bezwaarde kerken en lidmaten met het doel om samen de toekomst te overwegen.
6. Om alle kerkenraden van de VGKSA middels een schrijven te informeren over dit besluit, en duidelijk te maken dat dit besluit geenszins een goedkeuring is van de besluiten van de synodes van Meppel en Goes.
7. Om Deputaten op te dragen om de gemeenten van de VGKSA te informeren over de gronden voor dit besluit, en nogmaals duidelijk te maken dat dit besluit geenszins een goedkeuring is van de besluiten van de synodes van Meppel en Goes.
8. Om de intenties van de VGKSA met dit besluit aan de Deputaten van de GKv over te dragen en toe te lichten, en om Deputaten van de VGKSA op te dragen om op de hoogte te blijven van ontwikkelingen in de GKv, vooral onder de bezwaarden.
9. Om Deputaten op te dragen om het besluit van de synode aan onze Canadese en Australische zusterkerken, evenals aan de ICRC, over te dragen.

De gronden voor de besluiten waren achtereenvolgens:

1. Verwijzing naar de brief, verzonden door de Synode van Bethal 2014 aan de Synode van Meppel 2017, waarin de schriftuurlijke bezwaren van de VGKSA tegen de richting van de GKv (waardoor het gezag van Gods Woord wordt ondermijnd), worden verwoord.
2. Zusterkerkrelaties bestaan op basis van wederzijdse gehoorzaamheid aan Gods Woord en de belijdenissen.
3. a. De VGKSA zijn zich bewust van een aanzienlijk aantal kerken en lidmaten binnen de GKv, die bezwaren hebben tegen de besluiten van de synodes van Meppel 2017 en Goes 2020, en de VGKSA voelen een verantwoordelijkheid jegens hen omdat zij zich steeds houden aan het Woord van God en de belijdenissen.
   b. De VGKSA roepen deze kerken en lidmaten op om de besluiten over vrouwen in het ambt en over vereniging met de NGK, zoals genomen door de synodes van Meppel 2017 en Goes 2020, te verwerpen.
4. a. Een definitieve beslissing over onze zusterkerkrelatie kan niet voor onbepaalde tijd worden uitgesteld.
   b. Door eenwording met een ander kerkverband en het vormen van een nieuw kerkverband verbreken de

Afgevaardigden Synode van Belhar 2021
(rij 2, midden: ds. Erik van Alten)

GKv door de aard van die keuze de relatie met de VGKSA.

5. a. Hoewel dit niet de gebruikelijke manier is om tussen zusterkerken te communiceren, vereist de huidige situatie deze uitzonderlijke benadering.
   b. De Schrift roept ons op om 'elkaars lasten te dragen en zo de wet van Christus na te leven' (Gal. 6:2).
6. De beslissing om de beperkte zusterkerkrelatie te verlengen kan verkeerd worden geïnterpreteerd door lidmaten van de VGKSA.
7. Lidmaten van de VGKSA kunnen vanuit de GKv druk ervaren om de besluiten van de synodes van Meppel 2017 en Goes 2020 goed te keuren.
8. a. In een officiële zusterkerkrelatie is het gebruikelijk om elkaar op de hoogte te brengen van beslissingen en bedoelingen.
   b. In een officiële zusterkerkrelatie is het normaal om op de hoogte te blijven van de ontwikkelingen, en het zal belangrijk zijn voor de uiteindelijke beslissing door de synode in 2024.
9. Het is belangrijk dat de andere zusterkerken van de VGKSA, evenals de ICRC, de redenen voor onze beslissing begrijpen.

Commentaar

Ik zal nu op persoonlijke titel een aantal besluiten/gronden van commentaar voorzien. Hoewel ik lid van de synode ben geweest, ben ik niet gevraagd om dit artikel te schrijven en ben ik ook geen lid van de nieuwe Deputaten BBK (hoewel ik dit artikel wel ter inzage aan de Deputaten heb gestuurd). De eerste twee besluiten (met hun gronden) vormen, naar mijn mening, het onmisbare vertrekpunt om de rest van de besluiten naar waarde te kunnen schatten. De Synode van Belhar 2021 heeft de genoemde besluiten van de synodes van Meppel en Goes onomwonden afgewezen. Uiteraard is de Synode van Belhar zich er terdege van bewust geweest dat zo'n afwijzing door de kleine VGKSA (zie de foto van het kleine groepje afgevaardigden) waarschijnlijk weinig impact zal hebben op de verhoudingsgewijs grote GKv, maar een echte zusterkerkrelatie vraagt nochtans om eerlijkheid en openheid – ongeacht getallen of invloed. De synode wilde deze afwijzing daarom bij voorbaat eerlijk op tafel leggen (vandaar besluiten 1 en 2). En voor wie geen vreemdeling in Jeruzalem is, zal deze afwijzing niet onverwacht zijn. Decennialang al waarschuwen de VGKSA, samen met andere gereformeerde kerken van over de hele wereld, tegen bepaalde ontwikkelingen in de GKv. Mogelijk werden deze waarschuwingen niet altijd even helder gecommuniceerd of even degelijk onderbouwd, maar dát ze al langere tijd op tafel liggen, is onbetwistbaar.

Voor wie geen vreemdeling in Jeruzalem is, zal deze afwijzing niet onverwacht zijn

Waarom in het licht van besluiten 1 en 2, dan toch doorgaan (besluit 3)? Kort na de synode kreeg ik de vraag voorgelegd: is het om het geld dat jullie uit Nederland ontvangen? Een eerlijke vraag. Inderdaad ontvangen de VGKSA een aanzienlijk bedrag vanuit de GKv (via Zuid-Afrika Mission) voor het zendingswerk in Zuid-Afrika – en het zou niet geheel vreemd zijn als dit geld een rol zou hebben gespeeld bij de beslissingen. Het gezegde luidt niet voor niets: bijt niet de hand die je voedt. Ik kan echter eerlijk zeggen dat in heel de discussie tijdens de synode het 'geld uit Nederland' niet één keer is genoemd; het heeft geen rol gespeeld (bewust of onbewust). Dus, dat is het niet. Wat dan wel? Naar mijn mening spelen twee zaken

een rol. In de eerste plaats de uitgesproken zorg voor de bezwaarde broeders en zusters (besluit/grond 3 & besluit/grond 5). Hier ligt het zwaartepunt van het besluit. Drieëntwintig kerken hebben om revisie van de synodebesluiten gevraagd; daarbij zijn er honderden bezwaarde lidmaten in gemeenten die wel de synodebesluiten accepteren (en er mogelijk zelfs al uitvoering aan geven). Daarmee wilde de synode serieus omgaan. Deze kerken en lidmaten verdienen onze steun en ons gebed. In de hitte van hun strijd mogen zij weten dat wij naast hen willen staan, hoe klein wij ook zijn.

In de hitte van hun strijd mogen zij weten dat wij naast hen willen staan, hoe klein wij ook zijn

Maar steun en gebed hadden toch net zo goed buiten de kaders van een officiële zusterkerkrelatie gegeven kunnen worden? Hadden de VGKSA niet beter het voorbeeld van de Canadese en Australische zusterkerken kunnen volgen? Mogelijk. En we mogen ervan overtuigd zijn dat zij hun besluit ook biddend hebben genomen. Maar – en dat brengt ons bij de tweede zaak die, naar mijn mening, onderliggend een rol heeft gespeeld – moet het moment van onze zusterkerken (om de zusterkerkrelatie te verbreken) ook vanzelfsprekend het moment voor de VGKSA zijn – zij hebben de relatie verbroken, dus moeten wij dat nu ook doen? Uiteraard, je moet goed weten waarom je anders beslist; je moet ook goed communiceren zodat de zusterkerken je besluit goed begrijpen (besluit/grond 9). Maar het moment (de *timing*) waarop kerkverbanden of individuele kerken/lidmaten besluiten om een relatie te beëindigen, kan verschillen. De geschiedenis laat zien dat het 'breekpunt' voor kerken en individuen kan verschillen. Afscheiding (1834) en Doleantie (1886) zijn daar een goed voorbeeld van. Sommigen verlieten de Hervormde Kerk al in 1834, voor anderen brak dat punt pas vijftig jaar later aan. Zo gaat de Here met ieder zijn eigen weg. Voor de VGKSA is dat 'breekpunt' nog niet gekomen, hoewel de gesprekken op de synode lieten zien dat ook onder ons (dus op microniveau) er verschillende breekpunten zijn. En toch is het zo uitgekomen dat de VGKSA nog doorgaan met de zusterkerkrelatie met de GKv: wij willen in de komende drie jaar (zie besluit/grond 4) aan de zusterkerkrelatie blijven bouwen, en daarbij vooral onze bezwaarde broeders en zusters opzoeken. Of dat wat oplevert? Dat laten we in Gods handen. Hij gaat zijn weg, Hij bouwt zijn kerk.

Een laatste opmerking. Het is de lezer waarschijnlijk opgevallen dat er in de besluiten en gronden veel nadruk wordt gelegd op goede communicatie met de eigen achterban (besluit/grond 6 & 7). Dat is niet voor niets. Toen ik de eerste zondag na de synode ergens preekte en met een groepje broeders over het besluit stond te praten, zei een broeder tegen mij: 'O, dus we zeggen hiermee dat wat ze in de GKv besloten hebben, oké is?' Dat geeft al aan waarom Deputaten de opdracht hebben gekregen om goed naar de eigen achterban te communiceren. Vergeet ook niet dat de banden tussen familie en vrienden in de GKv en de VGKSA steeds heel hecht zijn (mogelijk hechter dan in het geval van de Engelssprekende zusterkerken), vooral onder de oudere generatie (vandaar grond 7). Dus zal het van groot belang zijn dat Deputaten heel goed aan de eigen achterban uitleggen wat het besluit van de synode precies inhoudt – wat de synode wel zegt, en wat niet.

Tot slot...

De synodehandelingen laten zien dat het besluit over de zusterkerkrelatie van de VGKSA met de GKv niet eenvoudig was – drie dagdelen werden hieraan gewijd. Er moest zelfs gestemd worden – en bij de uitslag was de meerderheid minimaal. En toch hebben alle afgevaardigden zich achter het definitieve besluit gesteld. Hiervoor gaan we ons de komende jaren inzetten. En we doen het met dezelfde afhankelijkheid als tijdens de synode: biddend om Gods zegen. ■

KAMPEN, WACHT U VOOR UTRECHT!

Het besluit is gevallen: Kampen gaat naar Utrecht. Het is precies zestig jaar geleden dat ik voor het eerst van Utrecht naar Kampen ging. Met de bus. Mijn vader organiseerde de jaarlijkse busreis naar de Schooldag. Hij zette me op de knieën op de achterbank. En als ik auto's of bussen zag met een grote S op de voorruit, dan moest ik zwaaien. Ik heb sindsdien geen Schooldag gemist. Indrukwekkend vond ik de Schooldag-in-tenten. Ik zie nog de berg pepermunten die president-curator ds. D. van Dijk voor zich wist te verzamelen. Als student heb ik mee die grote tenten bewaakt tegen het nachtelijk Kamper gespuis.

En precies dertig jaar geleden kreeg ik de eerste eervolle uitnodiging om samenkomsten te leiden. Dat begon in het bescheiden kerkgebouw van de CGK, en allengs groeide ik door van de Burgwalkerk via de Nieuwe Kerk naar de imposante Bovenkerk. En toen kwam de neergang... Mijn laatste optreden was voor een vrijwel lege zaal van de Nieuwe Kerk, alleen de Broederkerk was die dag nog redelijk gevuld geweest.

Het werd voor mij een tijd van weemoed en beproeving. Waarvan had ik nu toch zo genoten? Ik herinnerde me een preek uit de jaren zeventig. De dominee waarschuwde tegen de Schooldag als *toog*dag. Dat riekt naar afgoderij, zei hij: laat er wel jaarlijks een bidstond zijn, van elke gemeente afzonderlijk, een smeekgebed tot de ene levende God, of Hij de school in Kampen wil bewaren voor de afgoderij.

En nu zou ook ik daartegen willen waarschuwen. Als schooldagleider heb ik eens de Schooldag geopend met een herinnering aan het verhaal van de drijvende bijl uit 2 Koningen 6:1-8. Dat grote wonder in alle bescheidenheid. Want waarom gaat 't: de redding van een... bijl. En waa*rom* gaat het? De bouw van een schoolgebouwtje. Waar? Niet in de grote stad, niet in Samaria, the place-to-be in die tijd. Mogelijk huisde de profetenschool toen in Jericho, in ieder geval in het buitengebied, vlakbij de Jordaan. Het was de tijd van het moedige optreden van de profeet Elisa, die evenals zijn voorganger Elia optrad in een gevaarlijke tijd vol afgoderij. Elia versus Achab, die Baäl aanbad. Elisa versus Joram, die 't Baälbeeld van zijn vader verwijderde, maar hij hield vast aan de zondige praktijken van Jerobeam! God heeft daartegen telkens weer – elke generatie opnieuw – indringend gewaarschuwd. En kennelijk was het daarom goed voor de jonge profeten om veilige afstand te houden.

Ik ben geboren en getogen in Utrecht. In 1972 verhuisde ik van Utrecht naar Kampen. Het was mijn jeugddroom. Ik meldde me aan voor de vooropleiding. We waren met z'n tienen. We kregen les in een oud zaaltje, ergens verborgen in een steeg. Een treffende ambiance voor de eerste les die we kregen: jullie moeten je gedragen als kloosterlingen. Daarmee is de zonde niet weerhouden, en reken maar dat we ons als studenten wisten te vermaken. O, en ook in *Kampen* sprak het geloof niet vanzelf. Maar ik denk nu wel 'ns: zou ik 't in *Utrecht* hebben mogen behouden?

Ook in *Kampen* sprak het geloof niet vanzelf

TEKST
PETER
DROST

BEELD
YOBRO10

GETUIGEN VANDAAG

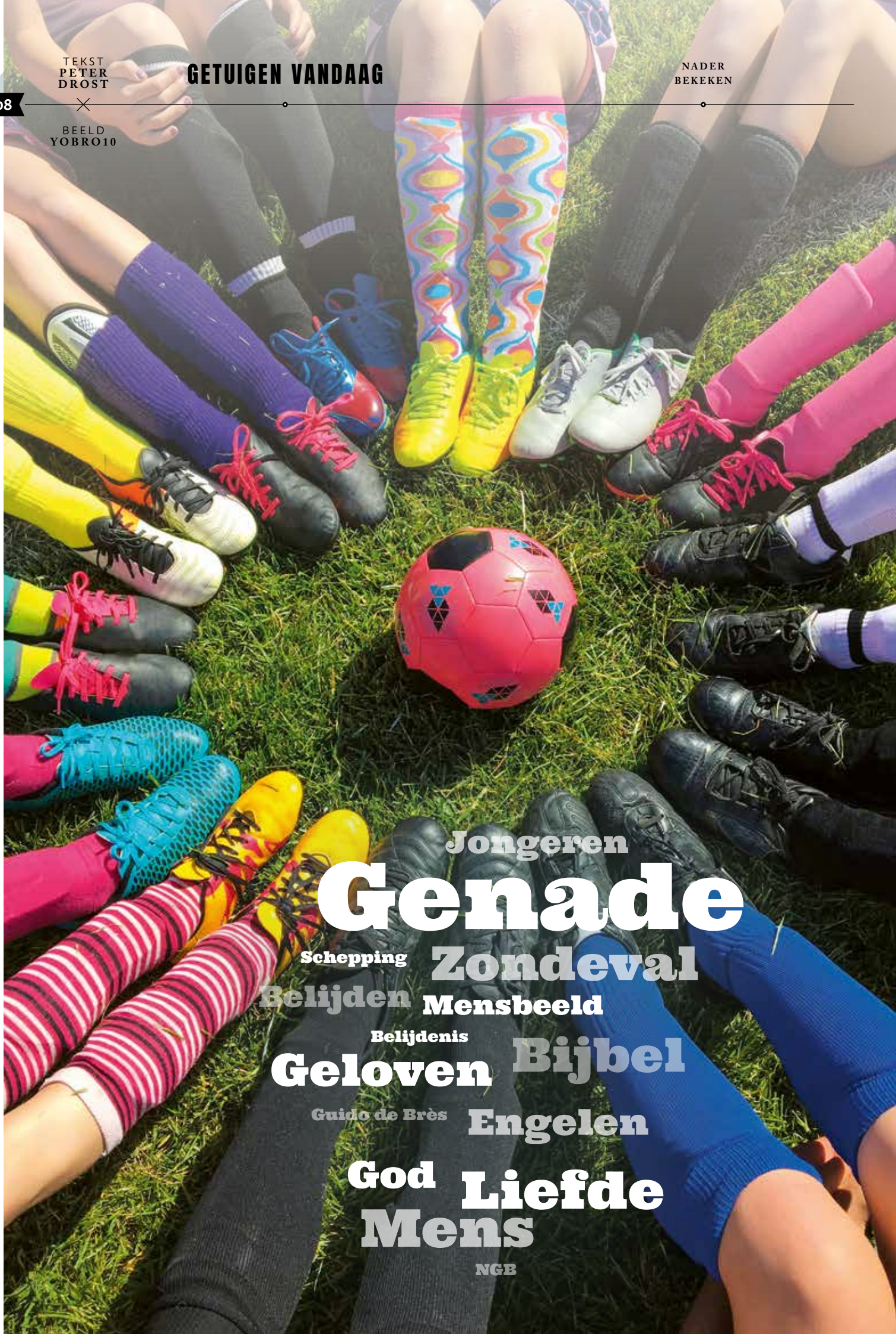

Geestelijk leidinggeven

In artikel 30 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis gaat het over de regering van de ware kerk. Guido de Brès schrijft:
Wij geloven dat deze ware kerk geestelijk geregeerd moet worden op de wijze die onze Here ons in zijn Woord geleerd heeft.

Dat klinkt logisch als je bedenkt dat de kerk van Christus is. Maar in veel kerken wordt helaas niet geestelijk leiding gegeven. In steeds meer kerken doen managers en interimmers hun intrede. Ook als het niet zo wordt genoemd, worden steeds meer moderne ideeën voor bedrijfsvoering in de gemeentes geïntroduceerd. Het laat zien dat vaak een gemeente als een bedrijf wordt gezien. En er wordt veel over geld gesproken en over hoe je het eigen merk kunt versterken en hoe je de klanten tevreden kunt houden. Helaas staat dat ver af van hoe de Heere het in zijn Woord bedoeld heeft. Guido de Brès is er heel duidelijk over. De kerk moet geestelijk geregeerd worden. Wat houdt dat in?

Er moeten dienaren of herders zijn, om Gods Woord te prediken en de sacramenten te bedienen, ook opzieners en diakenen, om met de herders een raad van de kerk te vormen. Op die manier moeten zij de ware godsdienst onderhouden en zorgen dat de ware leer voortgang heeft, dat de overtreders op geestelijke wijze gestraft en in toom gehouden worden, en dat de armen en zij die in moeite verkeren, geholpen en getroost worden naarmate zij het nodig hebben.

Al in artikel 29 was duidelijk geworden dat goede preken, trouwe bediening van de sacramenten en uitoefening van de tucht het belangrijkste zijn in de kerk. En dat zou dan dus ook de meeste aandacht moeten krijgen van degenen die leidinggeven. Maar wat gebeurt er vaak? Er wordt meer gesproken over de lengte van de preek dan over de inhoud van de preek. Er wordt meer gesproken over de vorm van het sacrament dan over de inhoud ervan. Het lijkt een beetje op een voetbalcoach die week in week uit met zijn team niet over het voetbalspel zelf praat, maar vooral over de uiterlijkheden. De kleur van de sokken, het bier na afloop, hoelang het rijden is naar de volgende wedstrijd. Dat slaat toch nergens op? Een coach moet allereerst met zijn team over het voetbalspel praten.

Een voetbalcoach die met zijn team praat over de kleur van de sokken. Dat slaat toch nergens op?

Zo slaat ook een kerk die niet geestelijk geregeerd wordt, nergens op. Maar daarvan kun je niet alleen de kerkenraad de schuld geven. Hoe geestelijk ben je zelf betrokken bij je gemeente? ■

EEN PAAR TIPS OM MEER GEESTELIJK BIJ DE GEMEENTE BETROKKEN TE ZIJN:

- Probeer af en toe een inhoudelijke reactie op de preek te geven als je je predikant ziet. Dat kan ook per mail. Dan bedoel ik niet in de eerste plaats kritiek, maar vertel wat je geraakt heeft of waar je nog een vraag over hebt.
- Probeer eens met broeders en zusters over de betekenis van de sacramenten te praten. Wat betekent het voor jou om gedoopt te zijn? Wat betekent het voor jou om het avondmaal te vieren?
- Concentreer je in gesprekken op de hoofdzaken van het geloof en gemeente-zijn. Laat je niet verleiden tot discussies over uiterlijkheden of bijzaken.

‘Uw trouw is beter dan het leven’

Op 25 mei 2021 lazen we in het *RD* en het *ND* dat Professor Frank van der Pol de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) verlaat en zich voegt bij de GKN. De besluiten van de synode van Goes over m/v en ambt waren de aanleiding voor zijn vertrek. Maar er zit meer achter. Daarom zochten we hem op in zijn rustieke woning in Hattem, waar hij en zijn vrouw sinds kort weer wonen.

TEKST
BART VAN EGMOND
EN HARRY WENDT

Prof. Frank van der Pol werd in 1950 geboren in Rijsoord, een dorp dat nu is opgegaan in de gemeente Ridderkerk. Hij groeide op in een gezin met zeven broers en zussen. Zijn vader was tuinder, zijn moeder huisvrouw, en ze waren meelevende leden van de Gereformeerde Gemeenten. Als jongen zat prof. Van der Pol graag met zijn neus in de boeken en dacht veel over dingen na. Een academische studie zat er in die tijd voor een jongen uit een eenvoudig milieu nog niet in. Het werd de onderwijzersopleiding aan de Driestar in Gouda. Nadat hij die afgerond had, kroop het bloed waar het niet gaan kon en ging hij theologie studeren in Utrecht. Al die jaren was hij veel bezig met geloofsvragen over verbond, doop en bekering. De geestelijke ontwikkeling die hij doormaakte, leidde er uiteindelijk toe dat hij zich aansloot bij de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) en in Kampen verder ging met de studie theologie. Na een aantal gemeenten als predikant gediend te hebben, werd hij in 1988 docent in Kampen, een paar jaar later werd hij er hoogleraar.

Waarom hebt U zich indertijd bij de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) aangesloten?

'Vanwege de verbondstheologie. Serieus nemen dat God de Eerste is die spreekt. Dat begint al in de moederschoot. Vanaf het eerste moment van ons leven is er de sprekende God, die ons draagt. In zijn spreken is Hij absoluut betrouwbaar. Er is houvast, want de Vader héέft dit beloofd en de Zoon en de Geest ook. Ik liep eens uit een kerkdienst in de Gereformeerde Gemeenten te bidden om een stem van de Geest. Maar God héέft gesproken, Hij héέft beloofd. Dat moet je volstrekt serieus nemen. Niet de structuren die God gebruikt, wegwerpen. Dat is dopers denken. Hierin heb ik veel aan Luther gehad, die in zijn aanvechtingen zei: ik bén gedoopt! Ik heb zijn woord van belofte, en daar mag ik me aan vastgrijpen. Ten diepste heeft het allemaal hiermee te maken: ik zoek Hem niet, maar Hij zoekt mij. Het begint niet bij de zoekende ziel, maar bij God die óns opzoekt.'

Wat is er volgens u veranderd in de GKv?

'De betrouwbaarheid van het spreken van God staat op de tocht. Je ziet dat terug in het hermeneutisch model uit Kampen. Er ligt daarin zo'n groot accent op mij als uitlegger van wat ooit door God gezegd is, dat de bal wéér bij mij ligt. Ik moet gaan vaststellen wat God dan gezegd heeft. Ik kan het niet meer gewoon aannemen, zoals Hij het geeft.' Voor Van der Pol is dit een heel existentieel punt. Van de hermeneutiek maakt hij direct een sprong naar zijn gezondheidsproblemen. 'De HERE is betrouwbaar in zijn spreken. Al bezwijkt mijn hart, mijns harten Rots is de HERE (Ps. 73:25). Pas zijn er drie stents gezet. Maar dat kan de pret niet drukken, want Hij draagt mij. Ik hoef mezelf niet te dragen. Als Hij spreekt, dan is dat betrouwbaar. Als daaraan geknabbeld wordt, en het accent bij mij als uitlegger belandt, of bij de cultuur, dan ben ik de grond onder mijn voeten kwijt.'
Van der Pol ziet in de GKv een verschuiving van vertrouwen in het Woord van God naar een vertrouwen in de vernieuwde mens die dat Woord uitlegt en ermee aan de slag gaat. Dat zorgt voor een grote zelfoverschatting binnen onze kerken. 'Je wordt onbescheiden in je theologiseren. "Wij leven na Pinksteren, en worden geleid door de Geest, dus wij weten het." Maar kennen wij nog het gebed van David: "Neem uw heilige Geest niet van mij"?'
Van der Pol wijst erop dat mensen in zichzelf niet betrouwbaar zijn, ook christenen niet. 'Ik kijk naar de cultuur, de mens, de gemeenschap altijd met een zekere reserve. De gemeenschap der heiligen is niet mijn houvast. Natuurlijk, daarin geeft God veel goede dingen. Maar er is nog zoveel zonde, schijnheiligheid en rivaliteit. Die gemeenschap geeft geen vastigheid aan een mens. Dat geldt eveneens voor theologen. Theologen zijn ook zondige mensen. Hoe ze elkaar vliegen afvangen, uitsluiten, de hand boven het hoofd houden, of ontzien. Het menselijk bedrijf is een theoloog niet vreemd. Daarom kun je je niet zomaar aan theologen uitleveren. Daarom moet je in zeker opzicht voor jezelf en voor elkaar op je hoede zijn in de kerk. Alleen aan Gods eigen Woord kun je je zonder reserve overgeven. Van huis uit doen wij allemaal aan zelfoverschatting. Dat zit in elk mens ingebakken. Daarom kun je je nooit helemaal aan mensen uitleveren, of aan een cultuur. Maar aan God kun je je onbeperkt uitleveren, want Hij is volmaakt. Als die betrouwbaarheid op het spel wordt gezet, is alle betrouwbaarheid in het leven weg.'

Is er een wissel omgegaan in de GKv of zit dit in het vrijgemaakte DNA?

Van der Pol is kritisch op wat hij noemt 'het bouwen van een gereformeerd walhalla', het gevaar van activisme in het gereformeerde leven. Hij waardeert overigens de liefde voor de Here en zijn koninkrijk, die er vanaf het begin was in de gereformeerde kerken. 'Mensen offerden van hun kleine maandsalaris voor de gereformeerde school. Ik wil het goede dat wij doen door de Heilige Geest, niet minimaliseren. Maar het kunnen dingen worden waarop wij gaan vertrouwen. En dan wordt het zomaar onze kerk en ons koninkrijk.

De toren van Babel die wij maken. De afhankelijkheid van de Here verdwijnt. De luisterhouding en de gevouwen handen. Die geest waart door de GKv van vandaag: wij, door de Geest veranderde christenen, bouwen een nieuwe kerk en cultuur.' Van der Pol merkte het eerder op in politiek verband: 'Ik zag ooit een vliegtuigje van het GPV overvliegen met daarop de tekst "GPV toekomst voor Nederland". Ik had het wel naar beneden willen schieten. Dat is het niet.' Van der Pol gaat nog even door op de toren van Babel. 'Het is goed dat er vandaag een spraakverwarring in de GKv gekomen is rond de nieuwe hermeneutiek. Daar groeit iets nieuws uit. Je moet nu kiezen welke weg je inslaat. Ga je meer in de lijn van: wij brengen, geleid door de Geest, de toekomst dichterbij, of wijs je die lijn af?' Maar, zo vult Van der Pol aan: 'Doe je het eerste, dan grijp je echt mis, omdat het een construct is van mensen, een bouwwerk van ons, en dat moet instorten.'

Was het synodebesluit m/v voor u de druppel om te vertrekken?

'Qua spirituele verschraling zit ik al heel lang niet goed in de kerk. Er is al een hele tijd een proces gaande, weg van de inhoud van de gereformeerde belijdenis. Ik heb mij trouwens van veel discussies in de kerk afzijdig gehouden, wilde me daarin niet mengen. Geestelijk trok ik me op aan de geschiedenis. Ik herkende in de *Tischreden* (Tafelgesprekken) van Luther de omgang met God. Of het raakte me waar Calvijn in de *Institutie* over de schepping spreekt en op de schoonheid van de mooie bloemen wijst. Lang heb ik dingen verdragen. Maar toen de synode haar uitspraken deed over m/v en ambt, en toen die hier in Hattem werden geaccepteerd, was dat voor mij de druppel die de emmer deed overlopen.'

Wat valt u na deze overgang op in de GKN?

'In de GKN staat Gods Woord zelf en de leer van de Schrift weer centraal. Hier wordt bijvoorbeeld weer regelmatig uit de catechismus gepreekt, en dat is erg heilzaam. Dat ebde weg in de GKv, er was zelfs kritiek op. Ik ben niet tegen nieuw belijden, maar heb wel altijd gezegd: oude schoenen moet je niet weggooien als er nog geen nieuwe zijn, en als er nieuwe zijn moet je eerst testen of ze wel goed lopen.'
Nog iets anders valt prof. Van der Pol op: 'Barbecuecontact en dat soort dingen is gezellig. Maar als christenen hebben we elkaar toch meer te zeggen. Als dat er niet is, dan is er iets mis met de communicatie. Over God praten – tussen christenen hoort dat er "op natuurlijke wijze" doorheen te komen. Dat gebeurt dan gewoon. Dat heb ik heel lang niet gehad. Ik kan weer praten over wat ertoe doet.'

Hoe kijkt u aan tegen de GKN binnen het spectrum van gereformeerde kerken?

'Als het 31 december is, hoop ik dat de meningsverschillen voorbij zijn tussen GKN en DGK. Hier zijn geen waarheden van God in het geding, maar menselijke gevoeligheden. Die moeten goedgemaakt worden. Ik begrijp trouwens wel de moeiten binnen GKN en DGK. Er zijn tuchtprocedures geweest. Daar moet je met elkaar uitkomen. Maar die kant moeten we niet weer op. Het is tot oneer van de HERE.'
Van der Pol heeft er wel grote moeite mee deze kerken 'splinterkerken' te noemen, of een kwalificatie in die trant, die vanuit de GKv weleens gebezigd wordt. 'Dat gold vanuit de synodale gezichtshoek indertijd ook van de GKv, en vanuit hervormd oogpunt toch ook van de kerken uit de Afscheiding?' Het grote punt is dat Gods Woord in deze kerken centraal staat.
Van der Pol wilde zich niet aansluiten bij de CGK of HHK, vanwege het daar toch sterk aanwezige subjectivisme in flanken van deze kerken. 'De sfeer is mij te subjectief. Een bepaalde bekeringsweg, een monocultuur, waarin ik moet passen. Zodra iets gaat kristalliseren en een must wordt, ben ik niet thuis.'

Is er een parallel tussen GKv-spiritualiteit en verkeerde bevindelijkheid?

'Ja, de een is majeur, de ander mineur. De vrijgemaakte spiritualiteit van nu is "ik ben vernieuwd". Verkeerde bevindelijkheid zegt "ik ben niet wedergeboren". Maar beide zoeken het ankerpunt in de vernieuwde mens. Het is allebei drijfzand van menselijk bedenksel, omdat het zekerheid zoekt in de beleving van de mens in plaats van in Gods actuele beloftewoord.'
Zelf is prof. Van der Pol in zijn onderzoek veel bezig geweest met theologen uit de zeventiende eeuw die worden gerekend onder de Nadere Reformatie, de voedingsbron van de bevindelijk-gereformeerde stroming in Nederland. Hoe ziet hij die relatie? Een van de verschillen die Van der Pol ziet, is de manier waarop men zich verhoudt tot de cultuur en de wetenschap. 'Mensen als Simon Oomius deden mee met de internationale (intellectuele) cultuur van die dagen. Ze discussieerden met Descartes, bijvoorbeeld, en wisten het goede in hem te waarderen. Dat mis ik in de rechterflank van de gereformeerde gezindte van vandaag. Er

is een afgeknotte spiritualiteit en afgeknotte educatie. Maar bij de vrijgemaakten is de band met die historisch gereformeerde kerk er nauwelijks.'

Wat ziet u als uw rol en taak in de GKN en hebt u verder nog plannen?

'Ik heb geen woord voor de wereld. Ik besef dat ik op leeftijd ben. Misschien krijg ik nog tien jaar. Weet ik niet. Je weet ook niet hoe het gaat met je gezondheid. Ik heb een grote tuin, maar je moet je realiseren dat je die over tien jaar niet meer kunt onderhouden. Je moet verder kijken dan dit leven. Toekomstgericht leven met God. Maar: je leeft geen dag of er is een taak. Waar die taak ligt, weet ik niet van tevoren. Ik heb trouwens moeten afkicken van mijn agenda. Leren genieten van "wijngaard en olijfboom", dat vond ik lastig.
Mijn concrete plannen? Ik ben bezig mijn preken in de computer te zetten. Ik heb mijn bibliotheek uitgedund tot "predikantsbibliotheek". Voornamelijk in het preken wil ik blijven investeren. Met name preken uit de catechismus in de middagdiensten. Die sterven trouwens weg in de GKv, een typisch verschijnsel van een tevredenheidskerk. Ik heb die catechismuspreken gemist. Ik ben er ook boos over, want mee daardoor heb ik heel lang droog gestaan. Een kerk die gereformeerd heet, heeft mij niet willen voeden met geloofstaal uit de gereformeerde traditie. In de GKN ontlasten de emeriti de gewone predikanten op de "buitenstations". Daar mag ik mijn steentje aan bijdragen.'

Wat ziet u als roeping voor leden van de GKv?

'Zet nergens druk op. De Here gaat met elke persoon zijn eigen weg. Het heeft ook te maken met persoonlijke verantwoordelijkheden, bijvoorbeeld als je predikant bent zoals jullie. Ik zie dat er blijvers zijn, nogal wat ouderen die het niet meer zien zitten om te gaan. Tegelijk heb je wel te maken met een kerkverband en haar besluiten, waarvoor je mee verantwoordelijkheid draagt.

Is er een bijbeltekst die veel voor u betekent?

'"Uw liefde is het hoogste goed..." (Ps. 63:2, berijmd). Onder mensen kun je je een flinke buil vallen, maar Gods liefde overstijgt alles. Die blijft. Daardoor is mijn toekomst zeker. Ik hoef alleen maar te volgen. "Uw trouw is beter dan het leven." Ik sta aan de achterkant van het leven. De trouw die Hij laat zien bij de doopvont, die is beter dan het leven. Vanuit mezelf zeg ik dat niet na, maar toch zeg ik het. Je kunt overal mee omvallen, maar met God niet. En als we daarmee leven, dan komt het goed. Als je dit houvast hebt, kun je daarna ook weer met een grapje verder, want dan is er vaste grond!' ■

RECTIFICATIE

Tot onze spijt is er in het juli/augustusnummer een onjuiste versie geplaatst van het tweede artikel van Piet Houtman, 'Déze wereld in het licht van Christus'. Op pagina 270 is noot 2 geschrapt. Verder moet het eerste gedeelte onder het kopje ***Arena*** *(onderaan in eerste kolom) t/m regel 11 in de tweede kolom vervangen worden, en wel als volgt:*

Een tweede kanttekening is op z'n plaats over de 'aardse vrede', waarover Augustinus spreekt, ook wel de 'kleine vrede' genoemd, in deze wereld, onze huidige samenleving. Als we die genieten, kunnen we die toeschrijven aan Gods voorzienigheid, die wij niet kunnen narekenen. Maar daarom moeten we er nog niet al te laconiek over doen, alsof het een opzichzelfstaand, min of meer neutraal terrein zou zijn. Gods bestuur nu is voorbereiding op de 'grote vrede' van zijn koninkrijk. Dat betekent dat we allemaal, wie we ook zijn, Hem ervoor behoren te danken. En ook dat wij, gelovigen en ongelovigen, verantwoordelijk zijn voor hoe wij daar al of niet aan bijdragen, ieder naar eigen competentie en mogelijkheden; en dat ieder van ons daarnaar geoordeeld zal worden.
Het komt erop aan, per situatie en per onderwerp te beoordelen in hoeverre wij met niet-gelovigen, mensen van het 'rijk van de wereld', constructief kunnen samenleven en -werken. Dat zie ik onze broeders en zusters op het Binnenhof ook doen.

Onze oprechte excuses aan Piet Houtman!
Redactie

TEKST
GERT
KWAKKEL

BEELD
RIJKSMUSEUM

“Ga naar je meesteres terug,” zei de engel van de HEER, “en wees haar weer gehoorzaam.”’

(GENESIS 16:9)

De HEER heeft gehoord hoe zwaar Hagar te lijden heeft als slavin van Sarai. Maar in plaats van Hagar voorgoed te bevrijden, stuurt Hij haar terug naar haar meesteres. Waarom maakt Hij geen einde aan het ellendige slavenbestaan van deze vrouw?

Hagars Ketikoti

Ferdinand Bol, *Hagar en de engel*

Leenmoeder

Sarai weet het zeker: zij zal geen kind meer krijgen. God zelf heeft het zo gewild; Hij houdt haar moederschoot gesloten (Gen. 16:2). Daarom doet zij Abram een voorstel tot een oplossing. Hij moet maar proberen een kind te verwekken bij haar slavin, Hagar.
In die tijd maakten meer vrouwen gebruik van een slavin als een soort leenmoeder. Jakobs vrouwen Rachel en Lea zouden later hetzelfde doen. Bovendien had de HEER tot nu toe nooit met zoveel woorden beloofd dat Sarai zelf het leven zou schenken aan een kind. Abram zou een lijfelijke zoon en ontelbare nakomelingen krijgen (Gen. 15:4-5). Over de rol van Sarai daarin had God niets gezegd. Je zou je dus kunnen afvragen of Hij zijn belofte misschien via een andere vrouw wilde vervullen. Overigens lijkt het er niet op dat Gods belofte Sarai op dat moment erg bezighield. Zij rept er met geen woord over en Abram evenmin. Het enige waarover Sarai het heeft, is haar begrijpelijke verlangen om zelf nageslacht te krijgen. Nu volstrekt duidelijk is dat haar eigen lichaam daar niet voor kan zorgen, moet het maar via Hagar. Dat is het doel van haar voorstel aan Abram: 'Misschien kan ik door haar nakomelingen krijgen' (vers 2).

Egyptische toestanden

Abram geeft gehoor aan het voorstel van zijn vrouw. Hij heeft gemeenschap met Hagar en zij wordt zwanger. Sarai's opzet lijkt te slagen. Het gaat echter mis wanneer Hagar zich realiseert dat zij iets gaat doen wat Sarai niet kan: Abram een kind schenken. Op dat moment verliest Sarai in Hagars ogen al haar aanzien als Abrams vrouw en haar eigen meesteres. De schuld daarvoor wentelt Sarai op Abram af: 'Voor het onrecht dat mij wordt aangedaan ben jij verantwoordelijk.' De HEER, zo zegt ze, moet maar als rechter optreden, tussen haar en hem (vers 5).
Abram wacht het oordeel van God niet af. Hij gaat ook niet met Sarai in discussie. Hij trekt zijn handen van Hagar af en zegt tegen Sarai dat zij met Hagar mag doen wat haar goeddunkt. Ook al verwacht Hagar een kind van hem, zij is en blijft Sarai's slavin, over wie zij vrijelijk kan beschikken (vers 6a).

Sarai profiteert maximaal van de haar geboden ruimte. Het blijft gissen wat zij Hagar precies aandoet. In elk geval gaat het om een slechte, vernederende behandeling. Het doet niet onder voor wat Abrams nakomelingen later in Egypte zal overkomen. In Genesis 15:13 zegt de HEER tegen Abram, dat zijn nakomelingen slaven zullen worden in een vreemd land en dat zij daar vierhonderd jaar lang *onderdrukt* zullen worden. De Hebreeuwse tekst beschrijft daar de toekomstige onderdrukking van de Israëlieten met precies hetzelfde woord als dat waarmee Genesis 16:6 Hagars lot aanduidt ('het leven zwaar maken', NBV). Je komt het opnieuw tegen in Exodus 1:11-12, in verband met de dwangarbeid waarmee de koning van Egypte de Israëlieten afbeult.

Wat Sarai Hagar aandoet, lijkt dus een afspiegeling van wat eeuwen later met Israël gaat gebeuren. Hagar was van Egyptische afkomst. Als slavin ondergaat zij in Abrams huishouding dezelfde ellende als later zijn nakomelingen in haar geboorteland. Die werden door God daaruit bevrijd. Had Hij dat dan ook niet met Hagar moeten doen?

Terug naar af

Wat Hagar van Sarai moet verduren, is zo ondragelijk dat zij besluit ervandoor te gaan. Zij vlucht de woestijn in. Daar wacht haar als zwangere vrouw een volstrekt onzekere toekomst. Maar een andere uitweg ziet zij niet.
In die wanhopige toestand treft de HEER haar aan, vertegenwoordigd door

zijn engel. Hij spreekt haar aan als slavin van Sarai (vers 8a). Dat is zij dus nog steeds, volgens Hem. Zij is als vrouw aan Abram gegeven (vers 3) en draagt een kind van hem. Toch is zij daarmee niet op één lijn met Sarai komen te staan. Voor de HEER blijft Sarai de enige die met recht Abrams vrouw genoemd kan worden (zie Gen. 17:15,19).

Hagar weerspreekt de engel van de HEER niet. Op zijn vraag waar zij vandaan komt, geeft zij als antwoord: 'Ik ben gevlucht voor Sarai, *mijn meesteres*' (vers 8b). Zij stemt dus in met de manier waarop de engel haar positie tegenover Sarai typeert. Over de slechte behandeling die Sarai haar heeft laten ondergaan, zegt zij niets. Roert zij dat liever niet aan omdat zij dan ook zal moeten vertellen dat zij Sarai niet langer als haar meesteres respecteerde?
De engel vraagt niet verder door. In plaats daarvan stuurt hij Hagar terug naar haar meesteres. Hij voegt daaraan toe: 'En laat je onderdrukken onder haar beide handen' (vers 9b, eigen vertaling). Dat grijpt terug op vers 6: 'Nou, jouw slavin is in jouw hand'; 'en Sarai onderdrukte haar, waarop zij van haar weg vluchtte.' Stelt de HEER haar daarmee niet opnieuw bloot aan mishandeling, misschien nog wel erger dan de eerste keer ('beide handen' in vers 9 in plaats van 'hand' in het enkelvoud in vers 6)? Deert Hem dat dan niet?

Glorieuze toekomst

God heeft wel degelijk oog voor Hagars lijden. Dat erkent zij ook zelf nadat de engel van de HEER uitgesproken is: 'heb ik hier niet Hem gezien die naar mij heeft omgezien?' (vers 13). Maar de oplossing die God biedt, is een andere dan de bevrijding van Hagar uit de handen van haar meesteres. Hij reageert op de vernederende toestand waarin Hij haar aantreft met beloften over haar nageslacht en het kind dat zij verwacht (vers 10-12).
Hagar zal heel veel nakomelingen krijgen, 'zo veel dat ze niet te tellen zullen zijn'. Die belofte zal haar eerste vervulling krijgen in de geboorte van haar kind. Dat zal een zoon zijn, die zij Ismaël moet noemen. Zijn naam, die 'God hoort' betekent, zal haar altijd herinneren aan Gods aandacht voor haar deerniswekkende lot.

Zal deze Ismaël de zoon van Abram zijn die al Gods beloften erft? Dat is nog maar de vraag. De engel beschrijft Ismaël als 'een wilde ezel van een mens'. Hij zal met al zijn verwanten in onmin leven. De engel zegt niets over het land Kanaän als toekomstig bezit van deze zoon van Abram. En van iemand die met iedereen ruzie heeft, kun je moeilijk verwachten dat hij tot een zegen zal zijn voor de mensen om hem heen, zoals God Abram in het vooruitzicht stelde (Gen. 12:3).
Dat neemt niet weg dat Gods eerste belofte voor Hagar zeer indrukwekkend is. Het is dezelfde belofte als Abram ontving in Genesis 15:5: ontelbaar veel nakomelingen. Hagar blijft Sarai's slavin. Tegelijkertijd wenkt haar een glorieuze toekomst.

Dienstbaarheid

Ketikoti, de dag van de afschaffing van de slavernij, breekt voor Hagar nog niet aan. Zij moet terug naar haar meesteres en zich buigen onder haar handen. Enkele eeuwen later bevrijdt God de Israëlieten van de slavernij en onderdrukking in Egypte. Voor hen stelt Hij de regel in dat zij een weggelopen slaaf niet mogen uitleveren aan zijn meester (Deut. 23:16). Paulus doet het iets anders: hij stuurt de weggelopen slaaf Onesimus wél terug naar zijn eigenaar, Filemon. Alleen krijgt deze dan veel meer terug dan hij verloren had: niet meer een slaaf, maar een geliefde broeder (Filem. :12,16).
De slavernij wordt in de Bijbel zelf niet definitief afgeschaft. Evengoed is Ketikoti het zeker waard gevierd te worden. Onze houding tegenover slavernij is echter niet het punt waar het in Genesis 16 om gaat. Hier zie je een God die oog heeft voor de onderdrukking die iemand in Abrams huis moet ondergaan. Ook al is zij maar een slavin en heeft zij zelf mede schuld aan haar lot, Hij komt haar te hulp.

Sarai bedacht een plan om voor nakomelingen te zorgen. Abram ging erin mee, zonder God daarbij te betrekken. Toch schuift God de zoon die dan geboren wordt, niet aan de kant, als iemand zonder toekomst. Hagar en Ismaël mogen meebouwen aan het ontelbare nageslacht dat God Abram wil geven. Tegelijk blijft Sarai voor God Abrams enige vrouw en Hagar haar slavin. Als het dan toch zijn bedoeling is dat Sarai zelf het leven geeft aan een kind, zal er een wonder moeten gebeuren. Hagars onderwerping aan Abrams vrouw houdt de deur daarnaartoe open.

Hagar wacht een prachtige toekomst, als zij accepteert dat dit Gods wil is. Dus wanneer zij net zoiets doet als die dochter van Abraham, die zou zeggen: 'Zie, de dienstmaagd des Heren; mij geschiede naar uw woord' (Luc. 1:38, NBG-1951). Dat geeft echt bevrijding, nog groter en mooier dan die van Ketikoti. ■

TEKST
SIPKE
ALSERDA

BEELD
SYLVERARTS

MIJN KIND IS HOMO...

Ik las een boekje van een moeder over de ‘coming-out’ van haar zoon. Maar in feite gaat het over de ‘coming-out’ van de moeder, van de ouders. Daarover bleek nog maar weinig geschreven te zijn. Met haar boekje, *Ik zal altijd van je houden!* wil Geja van Reenen andere ‘homo-ouders’ steunen en ook verdere ‘omstanders’ helpen hiermee om te gaan.

Ik heb het boekje in één ruk uitgelezen en ik was onder de indruk. Buitenstaanders hebben vaak geen idee wat ouders in dit opzicht (kunnen) meemaken. Deze moeder schrijft dat haar leven als moeder van een zoon hierdoor is veranderd. Zijn coming-out betekende voor haar het begin van een heftig proces, een soort rouwproces.
Als moeder laat ze zich in het hart kijken, zoals de uitgever schrijft. Ook de schilderijen en gedichten, waarmee vrijwel elk van de 25 hoofdstukken begint, dragen daaraan bij.
Het zijn vooral gevoelens en emoties die een rol spelen:
- je kijkt naar je kind en je hart breekt, om hem, om wat hij al heeft doorgemaakt – acht jaar alleen geworsteld! – en om wat hij verder nog moet meemaken;
- in de knoop met jezelf: wat vind ik hiervan, wat moet ik hiermee, met wie kan/durf ik erover praten?
- schuldgevoel: waarom heb ik dit niet zien aankomen, ben ik misschien (mede) de oorzaak?
- vragen: wat is homoseksualiteit precies, is het zonde, mag een homorelatie wel?
- en: waarom gebeurt dit, waarom bestaat homoseksualiteit, wat is Gods bedoeling hiermee?
- teleurgesteld en boos op mensen om je heen, vanwege hun onnadenkende en veroordelende woorden.

Deze moeder raakte overspannen en belandde in een burn-out.

Kerkelijke gemeente

Pijnlijk is het om te lezen dat de grootste moeite ervaren werd binnen de kerkelijke gemeenschap (p. 33,37,66v,70,73,123v). Je krijgt te maken met afwijzing, veroordeling, genegeerd worden, uitsluiting (p. 29v). Zelfs zijn er ouders die hun eigen kind verstoten omdat hij/zij homo is, zij zijn ervan overtuigd dat ze op grond van de Bijbel niet anders kunnen (p. 37).
Veel christenen blijken een homoseksuele relatie te zien als een van de meest gruwelijke zonden, die veel zwaarder aangerekend wordt dan andere zonden (p. 50).
Dit raakt de moeder, de ouders, heel diep, tot op het bot. Want voor haar gaat het over hoe haar zoon is, over zijn geaardheid, of hij wel mag zijn zoals hij is (p. 33,37). Het gaat dus niet om een keuze van haar kind, maar om zijn identiteit (p. 52).
En dan komt het moment dat een kerkenraad hierover beleid gaat maken… In eerste instantie had de zoon goede gesprekken. Maar toen hij een relatie kreeg, had de kerkenraad hier grote moeite mee. Besloten werd dat hij per direct alle taken in de kerk moest neerleggen en niet meer aan het avondmaal mocht deelnemen. Totdat er beleid was (p. 72).
Dat had een enorme impact op het hele gezin: ongeloof, teleurstelling en verbijstering. Voor hen voelde dat alsof gezegd werd: je kind is geen kind van God (p. 85).
Ja, dat gevoel kan ik wel plaatsen. Toch is het de vraag of dit terecht is. Want zó zal het niet gezegd zijn. In feite werd er een vraagteken geplaatst bij een keuze van je kind, je broer. Niet meer en niet minder. Maar ook dit blijkt gevoelig te liggen bij de naastbetrokkenen. En dat heeft alles te maken met de eigen visie: géén principiële moeite met die keuze.

Na vier maanden was er beleid geformuleerd:
- het avondmaal werd weer toegankelijk;
- de vriend/partner mocht lid worden en belijdenis doen;
- ze mochten weer zingen in de combo.

Maar: geen leidinggevende taken meer, zoals het leiden van de kinderclub.
Dus aan één kant blij. Maar aan de andere kant: gevoel van gedoogd worden, als tweederangs christen beschouwd worden. Door God gegeven talenten moesten worden begraven (p. 79v).

Ik denk dat we als kerkelijke gemeente heel goed in deze spiegel moeten kijken. Er is op deze punten veel mis gegaan in de omgang met een homoseksuele broeder/zuster. Maar gelukkig is er de laatste tijd ook wel iets veranderd. Ik sprak een lesbienne die het zó verwoordde: Het homo-zijn is gelukkig geaccepteerd en bespreekbaar geworden binnen de kerk. De discussie gaat nu vooral over homorelaties. Dat zag zij in elk geval als een positieve ontwikkeling.
Maar een kerkenraad kan het in dit soort situaties niet

* Op haar website https://www.ikzal-altijdvanjehouden.nl/ blijkt uit een interview dat de auteur al vóór de coming-out van haar zoon ruimte zag voor homorelaties binnen de kerk. Vandaar ook dat haar worsteling vooral ligt bij de kerkelijke acceptatie.

Je wilt zo graag dat je zoon gelukkig is of wordt. Dus ga je 'gretig op zoek naar overtuigende argumenten in de Bijbel vóór zo'n homorelatie in liefde en trouw'

gemakkelijk goed doen. Want wat heeft de kerkenraad in dit boekje nu fout gedaan? Hij had ook tot een andere conclusie kunnen komen. En mijns inziens zelfs op goede bijbelse gronden!
Wel lijkt er iets dubbels te zitten in de opstelling van deze kerkenraad: wel toelaten tot het avondmaal, maar toch geen leidinggevende taken meer? Ik kan dat niet beoordelen, want de motivatie van de kerkenraad komt niet aan de orde.

Fasen in het proces

Op het moment dat je kind 'uit de kast' komt, ga je als ouders 'in de kast' (p. 24). Hij of zij heeft al een lange worsteling achter de rug en is dus veel verder in een proces dat voor de ouders nog moet beginnen. Hij heeft het over zijn verlangen naar een maatje, iemand met wie hij alles kan delen. Op zoek dus naar een jongen die ook homo is (p. 41). Maar ouders moeten er op dat moment (nog) niet aan denken dat het méér wordt dan vriendschap, dat het een relatie wordt: Wat vindt God daarvan? Wat zullen de (kerk) mensen zeggen? (p. 41,63).
En dan komt er wellicht een moment dat ouders er niet meer zo zeker van zijn of een trouwe liefdesrelatie tussen twee homo's wel een gruwel in Gods ogen is… Je wilt immers zo graag dat je zoon gelukkig is of wordt. Altijd alleen blijven zou voor hem een doemscenario zijn. Dus ga je 'gretig op zoek naar overtuigende argumenten in de Bijbel vóór zo'n homorelatie in liefde en trouw'.*
Pas daarna begint het voor familie, vrienden en de kerk. Binnen de kerk denken mensen nogal verschillend over homoseksualiteit en homorelaties. Hoe kunnen zíj zich veilig blijven voelen binnen de kerk? Want hoe kun je verantwoorden dat je lid ben van een gemeente die homoseksuele relaties accepteert of gedoogt? Er zijn gemeenteleden vertrokken vanwege een in hun ogen te tolerant beleid… (p. 75).
Of hoe kun je lid zijn van een gemeente die mensen buitensluit, die jou, je zoon, dochter, broer of zus niet accepteert als gelijkwaardig christen, maar wegzet als tweederangs christen? Als ouders zit je dus tussen twee partijen in: voor de mensen in de kerk moest de moeder op de rem trappen, maar voor haar zoon kon ze dat niet. Daardoor raakte ze innerlijk verscheurd. (p. 64).
Uiteindelijk – na een tijd van therapie – kwam de auteur gelukkig op een punt dat er losgelaten en vergeven kon worden (p. 115v). En in een slothoofdstuk komt de titel van het boekje uitgebreid terug: *Ik zal altijd van je houden*. Zoals je bent. Ook als homo. En die 'Ik' slaat dan niet alleen op de auteur, maar ook op God: mijn zoon is door God geliefd! Met verwijzing naar Psalm 139.

Het is goed dat de auteur oog heeft voor verschil in fasen van dit proces bij de verschillende partijen. En dat genoteerd wordt dat je als ouders met een andere bril op de Bijbel gaat lezen. Je zoekt bijbelse ruimte voor (de keus van) je kind. Daardoor ben je op dit punt kwetsbaar.
En het is ook goed om je te realiseren dat dit voor anderen in meerdere opzichten anders is. Maar waarom wordt hier gesproken van een 'doemscenario'? Een homo hoeft niet alleen te blijven. Vriendschap is ook een relatie. Het punt dat vragen oproept, is een *seksuele* relatie. Moet je dáárvan je leven lang afzien? Dat zal inderdaad niet gemakkelijk zijn. Maar toch hebben meerdere christenhomo's daarvoor gekozen en dat als een begaanbare weg ervaren (zie *Nader Bekeken* van sep. 2019 en jan. 2020). Zij zien dit dus níet als een 'doemscenario'! Een vraag die hieraan

vastzit: waarom wordt het seksuele zó belangrijk gevonden, dat dit als 'geen leven' ervaren wordt?
En een laatste opmerking bij dit onderdeel: begrijpelijk dat je altijd van je kind blijft houden!
Ja, maar wanneer je als ouders de Bijbel – en mijns inziens terecht! – echt niet anders kunt lezen dan dat er géén ruimte is voor een homorelatie? Wat dan? Dan houd je toch zeker óók nog steeds van je kind?! En wanneer je kind toch voor een homorelatie kiest, zelfs dan mag je blijven zeggen, dat hij of zij kind van God is!

Eigen opvatting auteur

Deze moeder zit niet te wachten op meningen van anderen, op een (veroordelend) betoog. Ze zoekt alleen een luisterend oor, een arm om haar heen. Dit boekje is nadrukkelijk ook niet bedoeld om de discussie te zoeken.
Hier zit voor mij een moeite bij de bespreking ervan. Want uit allerlei vragen en opmerkingen blijkt dat de auteur zelf wel een opvatting heeft, die echter niet bijbels/theologisch onderbouwd wordt:

- waarom heeft God mijn zoon zo geschapen, zo gewild? (p. 37);
- waarom staat in de Bijbel niets over een trouwe, gelijkwaardige, liefdevolle relatie tussen twee mensen van hetzelfde geslacht? (p. 38);
- waarom is er alleen geschreven over homoseksuele handelingen door heteroseksuele mannen, waarbij sprake is van macht en vernedering?;
- door die onduidelijkheid is er veel verwarring onder christenen; sommigen 'schijnen precies te weten hoe God denkt en wat God vindt';
- waarom geven mensen meteen hun mening en onderbouwen ze die met hun uitleg van de Bijbel?;
- natuurlijk mogen we van mening verschillen, maar leg jouw mening niet op aan een ander;
- het geheim is dat we bij onszelf ruimte creëren voor de ontdekking dat onze eigen mening niet de enige ware hoeft te zijn (p. 50);
- niemand heeft de waarheid in pacht. God is zoveel groter dan wij denken (p. 129);
- het is niet God die het ons zo moeilijk maakte, maar zijn grondpersoneel;
- ik ben ervan overtuigd dat God van alle mensen houdt. Onvoorwaardelijk. Niemand uitgezonderd. Iedereen is welkom bij Hem (p. 127v).

Bij deze uitspraken en opvattingen zijn vragen te stellen. En op bepaalde punten zegt de Bijbel naar mijn overtuiging echt iets anders. De Bijbel is niet zo onduidelijk dat allerlei interpretaties wettig zijn (vgl. 2 Petr. 1:20)! Maar misschien is dit niet de plaats en het moment om daar verder op in te gaan…
Toch wel goed om je als lezer dit te realiseren.

Ten slotte

Ik kan dit boekje aanbevelen aan iedereen die wil weten hoe ouders de coming-out van hun kind kunnen ervaren, en hoe dat te midden van een kerkelijke gemeente beleefd wordt. Al zullen er ook andere ervaringen zijn, bijvoorbeeld bij ouders die een ander standpunt innemen dan de auteur van dit boek.
Het boekje is niet moeilijk en leest vlot. Het ziet er aantrekkelijk uit, mee door de schilderijen en gedichten.
Aan het eind wordt nog een serie handreikingen gedaan aan ouders, kerken en omstanders. Om in liefde op te lopen met lhbt'ers en om hen heen te staan. ■

N.a.v.:
Geja van Reenen, *Ik zal altijd van je houden!*, Buijten & Schipperheijn, Amsterdam, 2020, ISBN 9789463690720, 136 pag., prijs € 14,90

TEKST
HENK
DROST

BEELD
MANOEJ
PAATEEL

TIPJES VAN DE SLUIER

In een pandemie worden vragen naar het waarom fel actueel. We zien nu alle ellende van dichtbij. Sommige beelden blijven haken. In Italië moesten legerauto's worden ingezet om de lijken af te voeren. In India stonden rijen brandstapels langs de Ganges. In ons land konden ouderen die hun leven lang met elkaar optrokken, geen afscheid nemen bij het sterven van een van hen.

En je collega die het ook allemaal op de televisie zag, kijkt je veelbetekenend aan en zegt: 'Jij gelooft toch in God?!'

Stukjes antwoord

De vraag naar het waarom van het lijden is zo groot dat er gewoon geen antwoord op te geven is. Je kunt hoogstens proberen een stukje uit het grote geheel te pakken om het daarover te hebben. Zo gaat ook dominee Bert Schroten in zijn boek *God, waarom?* met vragen over het lijden om. Hij legt uit waarom hij dat zo doet : 'In de Bijbel ontdek ik dat God op verschillende manieren met mensen omgaat en zo zijn er meerdere antwoorden te geven. Per hoofdstuk bespreken we telkens één "stukje antwoord". Ik zeg echter bij voorbaat dat je ook met alle stukjes antwoord het volledige antwoord op de waaromvraag nog niet compleet hebt. Dat totaalplaatje kan ik je namelijk niet geven, want dat kan geen mens. Maar het overdenken van al die stukjes antwoord geeft je wel veel meer zicht op de duizend wegen die God met ons leven gaat.'

Deze aanpak lijkt me in lijn met wat de Bijbel ons leert over onze houding als het gaat over Gods regering. We moeten niet op Gods troon willen gaan zitten.

> *HEER, niet trots is mijn hart,*
> *niet hoogmoedig mijn blik,*
> *ik zoek niet wat te groot is voor mij*
> *en te hoog gegrepen* (Ps. 131:1).

Christenen begrijpen God niet, maar vertrouwen Hem

Het gaat er in het geloof niet om God te begrijpen en Hem dus in ons (beperkte) denkkader te persen. Het gaat om vertrouwen. Dat moet je proberen uit te stralen in zowel het pastorale gesprek alsook het evangelisatiegesprek,

Het gaat er in het geloof niet om God in ons (beperkte) denkkader te persen. Het gaat om vertrouwen

waar deze vraag altijd weer aan de orde komt. In plaats van te willen uitleggen wat je boven de pet gaat, is het wijs een 'stukje antwoord' te pakken dat past bij de situatie en dat de ander kan helpen om beter zicht op God te krijgen.

Zo zie je de Bijbel ook bezig als je de verhalen leest over het leed dat mensen treft. Job reageert zo. Jozef weer anders. Asaf heeft in Psalm 73 weer een andere invalshoek. In al die geschiedenissen tilt God een tipje van de sluier op.

Paniek

Maar wij hebben toch vaak in ons achterhoofd dat we het (!) grote antwoord moeten geven. En dus wordt in de kerk iemand gemeden als hij of zij in diep leed terechtkomt: 'Wat moet ik zeggen?' En angst om te evangeliseren komt vaak voort uit het idee dat je geen goed antwoord hebt op vragen naar het 'waarom'.

Waarom? – denklijnen voor een gesprek. Leren van Jozef

Jullie hadden (1) kwaad tegen mij in de zin, (2) maar God heeft dat ten goede gekeerd, om (3) te bewerken wat er nu gebeurt: dat een groot volk in leven blijft.
(Genesis 50:20)

1. *'Jullie hadden wel kwaad tegen mij in de zin…'*
   Gods voorzienigheid betekent niet dat God alles heeft gewild. Hij wil het goede, niet het kwade. Het kwade komt van de mensen.

2. *' … maar God heeft dat ten goede gekeerd.'*
   God doet zeker wat aan het leed. Dat zie je als je denkt aan het kruis: God kwam in ons lijden om het te verzoenen en te veranderen.

3. *'... om te bewerken wat er nu gebeurt: dat een groot volk in leven blijft.'*
   Gods almacht is dat Hij zijn plan kan waarmaken. Als je dat aanvaardt, krijg je vertrouwen. Dat is het vertrouwen – zegt zondag 10 HC – *in onze trouwe God en Vader, dat geen schepsel ons van zijn liefde scheiden zal.*

Vaak heb je inderdaad geen antwoord. Dat kun je rustig zeggen. Het leed op deze wereld is en blijft bizar. Wel is het wijs om in je achterhoofd als het ware een paar 'stukjes' antwoord te hebben die je op het goede moment kunt inzetten om te getuigen dat onze God goed is. Dat soort antwoorden kom je bijvoorbeeld tegen in het prachtige getuigenis van Jozef, zelf ervaringsdeskundige in het lijden. Dat heeft mij vaak geholpen.

Het gaat om verschillende invalshoeken. En als je die paraat hebt, kun je die op het goede moment gebruiken.
Mensen zeggen bijvoorbeeld vaak dat een God die het leed wil, niet goed is. Dan kun je de lijn van Jozef gebruiken dat het kwaad van zijn broers kwam die hem uit de weg wilden werken. Dat is tegen Gods wil (gebod). God heeft heel wat anders met mensen voor. Hij schiep voor ons een paradijs. Maar het werd een tranendal met een pandemie omdat wij mensen kwaad doen.

Dit boek geeft met deze aanpak een leerzame en bijbelse bezinning op de waaromvraag. Het kan je helpen in je relatie met God als het leed je treft, het kan je wijsheid geven om iemand die lijdt, te troosten en het geeft ook – al heeft dat minder nadruk in dit boek – steun in het gesprek met mensen die niet (meer) geloven.

In gesprek binnen de kerk

Ds. Schroten geeft in verschillende hoofdstukken dus verschillende invalshoeken en behandelt zo 'stukjes antwoord', zoals hij dat noemt. Zo'n insteek is bijvoorbeeld dat God door het lijden ons wakker wil schudden als we in de roes van deze wereld doof voor Hem zijn geworden. Dat is het beeld van het lijden als de megafoon.

'Door lijden in jouw leven toe te laten rukt God dus de oordopjes uit je oren en brult Hij je toe: "Doe toch niet zo dom! Jij zoekt alleen je eigen plezier en je leeft alsof het leven is bedoeld om jou een feest te geven. Maar dat aardse heeft toch geen blijvende waarde? Fixeer je daar niet op, want dan leef je verkeerd. Hier beneden is het niet!"' (p. 53).

'Door lijden in jouw leven toe te laten rukt God dus de oordopjes uit je oren'

Het kan zijn dat God in je oren toetert dat het nu eindelijk tijd voor bekering is. Maar – staat er mooi in dit boek – dat moet een ander je niet zeggen. Je moet het jezelf afvragen. Het kan zijn dat er zonde in je leven is.[1] Het kan ook zijn dat er geen relatie ligt met een specifieke fout in je leven. Laat het dan rusten.

Aanvaarding geeft je vrede bij God. Die vrede van het geloof geeft je rust. Het is goed daarop te wijzen in een tijd waarin 'boosheid' de enige normale reactie lijkt als het leed je treft. 'Natuurlijk mag je boos zijn; je mag je frustratie uitschreeuwen naar de hemel', is dan het advies. Dat is op zich heel gezond. Het is een goed psychologisch en bijbels inzicht: 'Krop niet alles op, maar gooi het eruit.'

Is het goed boos te zijn?
Wat gebeurt er tussen jou en God als je boos bent? Het geeft afstand. Het geeft verwijdering. Het is bitterheid.[2]

Dat is niet fijn. Schuilen bij God is fijn. Dan is er geen zure bitterheid, maar zoete nabijheid, veiligheid. Dat is een veel fijnere emotie in het geloof.

> *Vertrouw op Hem te allen tijde, volk; stort uw hart uit voor Zijn aangezicht.*
> *God is voor ons een toevlucht. Sela*
> (Ps. 62:9, HSV).

In gesprek buiten de kerk

In dit boek komt het missionaire gesprek niet zo direct aan de orde. Maar ik gaf al aan dat de aanpak van 'stukjes antwoord' heel goed te gebruiken is in evangelisatiegesprekken. Ook is met het oog op het missionaire gesprek de les heel belangrijk dat we niet moeten uitstralen weleens te kunnen uitleggen hoe het allemaal zit.
Een cabaretier heeft eens cynisch onder woorden gebracht wat er gebeurt als je denkt dat je kunt uitleggen hoe het zit met God en het lijden. *'Ja, God, ik wil het toch eens weten. Al die pijn, lijden, honger, ellende, ziektes, rampen, kindermishandeling, marteling, verkrachting, kanker en de holocaust – waarom God? Waarom? En dan zegt hij: Nou ja, vanwege zus en zo, dit en dit en dat. En dat zeg ik: Aha! Ja inderdaad. Jajaja, och ja. Natuurlijk… Nee, nou snap ik het'*.[3]

Wie in het missionaire gesprek denkt dat hij of zij alles precies moet en (!) kan uitleggen, werkt dit cynisme in de hand. Het brengt mensen niet dichter

1 Zie bijvoorbeeld Joh. 5:14, waar Jezus tegen iemand in leed zegt: 'U bent nu gezond; zondig daarom niet meer, anders zal u iets ergers overkomen.'

2 Zoals Noomi zegt in Ruth 1:19-21.

3 Aangehaald van https://ikzoekgod.nl/waarom-al-die-ellende/.

Het is beter uit te leggen wat vertrouwen inhoudt dan intellectueel alle vragen te willen oplossen

bij God de Vader. Het is beter uit te leggen wat vertrouwen inhoudt dan intellectueel alle vragen te willen oplossen.

Een vraag

Dit boek geeft mooi bijbelse lijnen weer bij zo'n moeilijk onderwerp waar mensen gauw uit de bocht schieten. Maar ik snap niet precies waar collega Schroten het vandaan heeft dat er in het Oude Testament geen duidelijk zicht op eeuwig oordeel is. In het Oude Testament is Gods eeuwig oordeel wel degelijk aan de orde. Neem als voorbeeld alleen al de psalm die ook gaat over de vraag van het waarom van het lijden. Asaf snapt niet waarom hij moet lijden en het mensen die niet in God geloven, goed gaat. Maar als hij zich realiseert hoe hun het eeuwig oordeel treft, is die aanvechting snel over (zie Ps. 73:16-20).

Ik heb het maar eens bij de auteur nagevraagd. Ds. Schroten schrijft: 'Op Gods *oordeel* is inderdaad altijd een duidelijk zicht geweest; en dus ook al in het Oude Testament. Maar het punt dat ik wilde maken betreft met name het zicht op de eeuwigheid ná het oordeel. Gezien vele teksten lijkt het aannemelijk dat velen uit Gods volk wél zicht hadden op Gods oordeel, maar nog geen duidelijk zicht hadden op de wijze van de eeuwige uitvoering van dat oordeel. Tegen die setting was het toén belangrijker dat God Zijn zegen of vloek in het héden directer/onomwonden te kennen gaf. Zie Deuteronomium 28.'

Er is inderdaad in het Oude Testament meer accent op zegen en vloek in dit leven als gevolg van je manier van leven dan in het Nieuwe Testament dat meer naar Gods eeuwig oordeel verwijst. Dat is een goed punt om verder over na te denken.

Kortom

Wie hulp zoekt om goed van je hemelse Vader te spreken in de vragen rond de ellende in deze pandemische wereld, adviseer ik dit boek te lezen en (samen) te verwerken. ■

N.a.v.:
Bert Schroten, *God, waarom? Bijbelstudie over het probleem van het lijden*, KokBoekencentrum, Utrecht, 2021, ISBN 9789043536110, 96 pag., prijs € 11,99

UIT **HP/DE TIJD**
VAN 14, 21 EN 28 JULI 2021

Je hoeft geen bijbelgetrouw christen te zijn om op het ogenblik diep bezorgd te raken over de agressieve manier waarop een nieuwe visie op sekse en gender zich met succes opdringt. En tegelijk zich onverdraagzaam toont tegenover iedereen die nog vindt dat man of vrouw zijn heus een biologisch gegeven is en geen sociaal construct of iets dergelijks. Ook niet-christelijke auteurs beginnen af en toe moed te vatten om publiek voor hun bezorgdheid uit te komen over het optreden van de 'transbeweging'. Zo plaatste Jan Kuitenbrouwer een column hierover in HP/De Tijd *van 14 juli 2021. Zijn veelzeggende titel luidt: 'De bloeddorst van de transbeweging is schrikbarend'. Hij schrijft onder andere naar aanleiding van de behandeling binnenkort van wijzigingen in de Transgenderwet, waardoor mogelijk moet worden dat je zelf bepaalt met welk geslacht je geregistreerd wordt. De genderbeweging zou trouwens nog veel verder willen gaan. Die kent namelijk ondertussen 421 gendervarianten. Kuitenbrouwer schrijft:*

De agressie van de 'transbeweging'

Het feminisme heeft gevochten voor het recht op voorzieningen voor uitsluitend vrouwen, blijf-van-mijn-lijfhuizen, vrouwencafés, vrouwenclubs en dergelijke. Door zelfregistratie zal de vrouw als biologisch-politieke klasse verdwijnen, vrezen veel feministen. Vrouwengevangenissen laten mannen toe op grond van hun claim dat zij 'vrouw' zijn, ook al zijn zij verder nog gewoon man en, bijvoorbeeld, veroordeeld voor een zedendelict.

De laatste jaren wordt steeds meer bekend over de medische verschillen tussen man en vrouw, ook iets waar de vrouwenbeweging hard aan gewerkt heeft. Kennis van die verschillen, bijvoorbeeld bij een hartaanval, kan levens redden. Als de 'vrouw' ophoudt te bestaan als biologische categorie, verdwijnt die kennis in het niets.

Genderdysforie, onvrede met het geslacht op je geboorteakte, is de afgelopen jaren explosief toegenomen, vooral onder meisjes die jongen willen zijn. Genderzelfidentificatie neemt

belangrijke drempels weg om dat gevoel in actie om te zetten, je kunt direct met je 'transitie' beginnen, met puberteitsremmers en zelfs chirurgie. Ook als het, naar later blijkt, een gril was.
De overtuiging dat je 'gevangenzit' in het verkeerde geslacht, het lijkt me een kwelling, en mensen die daaraan lijden hebben recht op empathie, begrip en goede zorg. Die zorg omvat niet alleen de erkenning van dat lijden en hulp bij de remedie, maar ook het stellen van de juiste diagnose en het voorkomen van de verkeerde behandeling, zeker als die onomkeerbaar is. De bestaande, omzichtige procedure om vast te stellen of die gevoelens 'diepgevoeld en duurzaam' zijn, is vrij effectief in het scheiden van echte en ingebeelde dysforie. Van de jongeren die zich nu bij een transkliniek melden zet uiteindelijk maar ongeveer 20% de transitie door.
Er zitten dus nogal wat haken en ogen aan deze wetswijziging, en je zou een levendig debat verwachten over de voors en tegens, maar dat is opvallend afwezig. Dat zou kunnen komen doordat politici denken dat genderzelfidentificatie net zoiets is als rechten voor homo's en lesbiennes – de afkorting LHBT(QAI+) suggereert het – maar die eerste drie letters staan voor een seksuele voorkeur, terwijl de rest over iets heel anders gaat, namelijk *geslacht.* Dat biologische begrip beschouwt de transbeweging als achterhaald, zij noemen alles 'gender', 'sekse' bestaat niet, en door zelfidentificatie wordt dat idee tot norm verheven, terwijl de overgrote meerderheid van de bevolking biogeslacht nog steeds wezenlijk en relevant vindt. Het zijn nu vooral vrouwen die bezwaar tegen deze wet maken, maar als de huidige genderdysforie-hausse doorzet zijn er straks een heleboel 'transmannen' (lees: ex-meisjes) die toegang eisen tot, ik noem maar iets, rugbyteams. Dat kan interessant worden.
Maar dat er zo weinig debat is over deze kwestie, zou ook weleens kunnen komen door het agressieve optreden van de transbeweging.

'De transbeweging beschouwt geslacht als achterhaald, zij noemen alles "gender", "sekse" bestaat niet, en door zelfidentificatie wordt dat idee tot norm verheven'

Kuitenbrouwer wijst op de website Terf Is A Slur*, en geeft een bloemlezing van wat je kunt verwachten als je online onderscheid maakt tussen vrouwen en transvrouwen.*

Dan ben je een 'terf' (trans exclusionary radical feminist) en 'transfoob', en transfobe terfs, nou ja, die moeten gewoon dood. De bloeddorst is schrikbarend. Als dit 'vrouwen' zijn, is het wel een heel bijzondere nieuwe soort, met een opmerkelijke voorliefde voor boksbeugels, stiletto's, honkbalknuppels en mitrailleurs. Schrijfsters die vasthouden aan het onderscheid tussen vrouwen en transvrouwen, zoals J.K. Rowling en Chimamanda Ngozi Adichie, worden bestookt met haattaal en doodsbedreigingen. Het werkt: de angst voor dit soort strafexpedities zit er zo diep in, dat de sceptici er maar liever het zwijgen toe doen, en zorginstellingen het woord 'vrouw' angstig vervangen door 'mensen die menstrueren' of 'personen met een baarmoeder'. Een van de zeldzame keren dat een Nederlandse kwaliteitskrant een 'genderkritisch' opiniestuk afdrukte (*Trouw*, januari 2020) werd de redactie bedolven onder woedende brieven, gevolgd door maar liefst twee redactionele verantwoordingen en een groot tegenstuk als zoenoffer. *NRC* drukte een stuk af van de mediasocioloog Peter Vasterman, over de geringe aandacht voor dit onderwerp bij de Nederlandse media. Ook *NRC* kreeg ervan langs. Vooral vanwege het besluit om zo'n transfoob stuk überhaupt te plaatsen en daarmee de levens van transmannen en -vrouwen in gevaar te brengen. Ja, ook retorisch mag de transbeweging graag direct naar het zwaarste wapen grijpen. Zeg 'maar eh...?' tegen een trans, en je bent verantwoordelijk voor zelfmoord.
Het lijkt een soort massapsychose, waarbij mensen ineens geloven dat je iets heel anders kunt zijn dan je bent, simpelweg door het te zeggen. 'Laat u niet van de wijs brengen door deze

baard, deze snor, deze zware stem, deze grote voeten en niet te vergeten deze penis, want ik ben wel degelijk een vrouw.'

Een week later (op 21 juli) schrijft Kuitenbrouwer een tweede column hierover onder de titel: 'De antidaglichtstrategie van de transbeweging'. Met verbazing signaleert hij onder andere:

Vooral de dogmatische opstelling van schijnbaar verstandige mensen is frappant. Dat een transvrouw een vrouw is, punt uit, is inmiddels voor verbazend veel mensen een uitgemaakte zaak. Een elementair biologisch gegeven is op een of andere manier ongeldig verklaard, en mensen die je op een ander moment haarfijn kunnen uitleggen dat graancirkels mensenwerk zijn, de aarde rond is en kinderen niet uit de boerenkool komen, hebben voor dit nieuwe bijgeloof een plekje vrij gemaakt in hun bovenkamer.
Naar verluidt zijn in de Tweede Kamer op dit moment alleen de SGP en Forum voor Democratie tegen herziening van de Transgenderwet, alle andere partijen lijken 'om'. Als dat zo blijft mag je in Nederland over niet al te lange tijd helemaal zelf bepalen met welk geslacht je in de burgerlijke stand staat. Laat een man zich registreren als vrouw, dan wordt het strafbaar om hem/haar de toegang tot een vrouwengevangenis een vrouwensauna of een Blijf Van Mijn Lijf Huis te ontzeggen. Kinderen kunnen zonder consult of therapie van gender veranderen, of zij nu werkelijk 'trans' zijn of niet.
De schattingen van hoeveel mensen zichzelf als transgender beschouwen lopen uiteen, maar ook de ruimste tellingen komen zelden boven de één procent uit, diverse overheden rekenen met om en nabij een half procent. Hoe is het mogelijk dat een zó kleine minderheid een wetswijziging voor elkaar weet te krijgen die aanzienlijk grotere minderheden voor serieuze problemen stelt en gebaseerd is op een idee – biologisch geslacht is achterhaald – dat door negen van de tien Nederlanders als krankjorum wordt beschouwd?

In zijn antwoord op deze vraag merkt hij onder meer op:

Per saldo hebben we te maken met een nieuwe vorm van politiek, die geen dialoog, geen discussie en geen debat duldt. Waarbij de eisen van een 'gemarginaliseerde groep' per definitie moeten worden gehonoreerd, want met tegenspraak breng je die groep alleen nog maar méér schade toe. Het is verbazend hoeveel mensen deze antidemocratische ideologie onderschrijven of in elk geval accepteren. Dat de media dit onderwerp verwaarlozen is onder andere omdat transactivisten weigeren om met transcritici in debat te gaan. Als een nieuwsmedium alleen een criticus aan het woord laat volgt een beschuldiging van 'transfobie' en een oproep tot canceling; dat risico lopen nieuwsmedia liever niet, dus het onderwerp wordt geschrapt. (...)

'Een nieuwe vorm van politiek, die geen dialoog, geen discussie en geen debat duldt'

De transbeweging opereert zoveel mogelijk in het duister omdat zij wéét dat haar agenda het daglicht niet kan velen. Buiten de openbaarheid om belobbyen zij decision makers, die hun bedenkingen inslikken uit angst voor electorale schade en hopen dat het stil blijft tot de teerling is geworpen. En zij, als hun wanprestatie aan het licht komt, naar elkaar kunnen wijzen. Welke partij heeft de moed dit zwijgcomplot te doorbreken?

Nog een derde column volgde. Weer een week later (28 juli). Nu is de titel: 'Binaire bullies'. Kuitenbrouwer beschrijft hoe kritische stemmen stuiten op agressieve pogingen om hen via haatbombardementen te intimideren en monddood te maken. Hij noemt als voorbeeld (waarbij dit gelukkig niet lukte) de bekende Harry Potterauteur J.K. Rowling. Hij geeft daarna nog een voorbeeld:

De hausse in transgenderidentificaties is nog voor een belangrijk deel onbegrepen, er is grote behoefte aan feiten, maar onwelkome feiten worden door de genderbeweging te vuur en te zwaard bestreden. En niet met tegenargumenten, liever door middel van deplatforming en canceling, woke eufemismen

voor hetze. De cancel-angst zit er zo diep in dat zelfs een organisatie als de American Booksellers Association (ABA), een bastion van vrije meningsuiting, zou je zeggen, ervoor door de knieën gaat. Onlangs staakte de ABA de distributie van het boek *Irreversible Damage, the transgender craze seducing our daughters,* van Abigail Shrier. Shrier is journaliste bij de *Wall Street Journal* en reisde heel Amerika door om te praten met artsen, therapeuten, onderzoekers en ouders van meisjes met transidentificatie. Het bevat een schat aan informatie, niet alleen over de transgendergolf,

'Progressieve intellectuelen zijn veel te makkelijk meegegaan in een radicale nieuwe visie op sekse en gender, die cruciale intellectuele zwakheden vertoont en gevaarlijke bijwerkingen kent'

maar ook over de samenleving waarin hij plaatsgrijpt, de rol van het internet en sociale besmetting, de zwaar beschermde opvoeding van middle class kinderen tegenwoordig, die ze isoleert en onzeker maakt, het onderwijs dat gendertwijfels aanwakkert en ouders buitenspel zet, een commerciële, gedereguleerde gezondheidszorg, de (te) strenge privacywetgeving – al die puzzelstukken legt zij aan elkaar. Zoals op elk journalistiek product valt er best iets op dit boek af te dingen. Shrier sprak bijvoorbeeld niet met transgender-identificerende meisjes zelf, we moeten het doen met het relaas van hun ouders. En soms klinkt haar boosheid tussen de regels door, hoe begrijpelijk die ook is, gezien het wegkijken van dit onderwerp door de mainstream media. Die na verschijning van de hardcovereditie in 2020 opnieuw bevestigd werd toen vrijwel geen prominent nieuwsmedium het wilde recenseren. Zo werkt het: er wordt geen schifting gemaakt van de waardevolle en minder waardevolle elementen in zo'n boek, nee, één 'verkeerd' element is al genoeg om er een banvloek over uit te spreken, de auteur met pek en veren de stad uit te jagen en media die het 'een podium geven' te boycotten. (...)
Iedereen die vragen stelt over de transgenderideologie, links, rechts, man, vrouw, jong, oud, is 'transfoob'. (...)
De term 'transfobie' is een voorbeeld op zich van de demagogische debatstijl. Een fobie is een angststoornis. Dus: de criticus heeft geen andere mening, nee, hij heeft een aandoening, waarvoor hij zich zou moeten laten behandelen. En de woorden van een patiënt hoef je natuurlijk niet serieus te nemen. Wel kan het raadzaam zijn hem een bel om te binden, opdat iedereen uit zijn buurt kan blijven. (...)

Maar er lijkt een kentering ophanden. Twee nieuwe boeken over de transhausse, *Material Girls* van Kathleen Stock en *Trans* van Helen Joyce, beide zeer kritisch, krijgen al wat meer aandacht, en trekken Shriers boek alsnog mee. Drie auteurs, die ieder op hun eigen manier laten zien hoe progressieve intellectuelen de laatste jaren veel te makkelijk zijn meegegaan in een radicale nieuwe visie op sekse en gender, een visie die cruciale intellectuele zwakheden vertoont en gevaarlijke bijwerkingen kent. Hoe zij zich verschansten in een nieuw, hip gelijk, de luiken dichttrokken en zich doof hielden voor andersdenkenden.

Het is vurig te hopen en te bidden dat er inderdaad nog een kentering zal optreden. ■

TEKST
PERRY
STORM

BEELD
ROOTSTOCKS

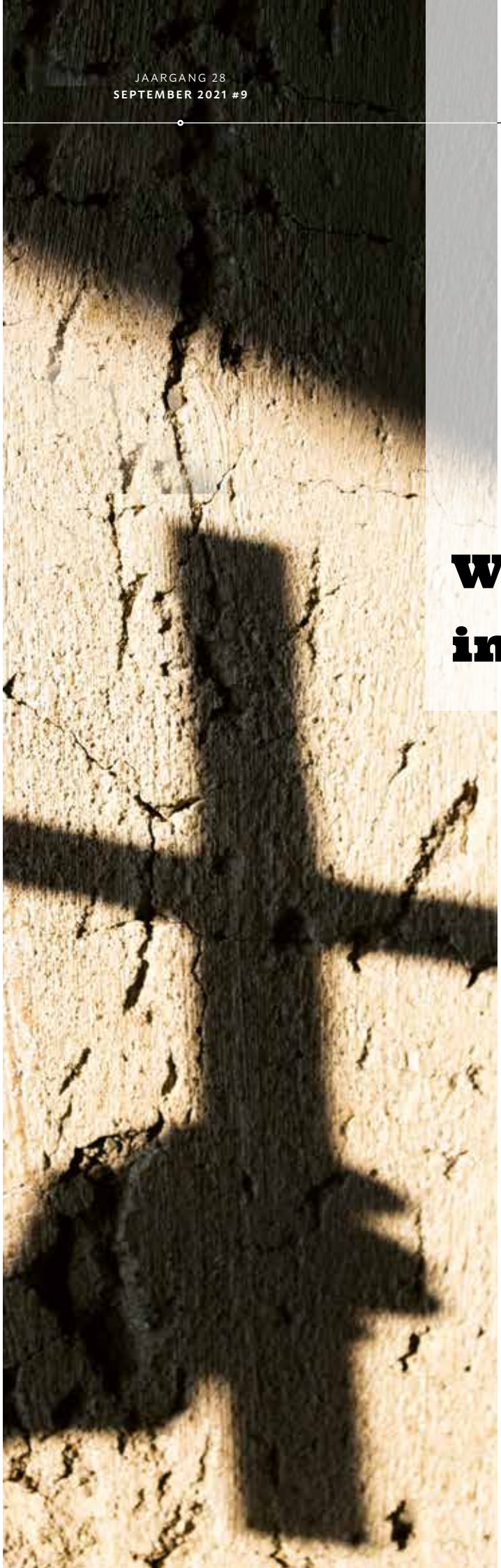

UIT **DE WAARHEIDSVRIEND**
VAN 5 AUGUSTUS 2021

In De Waarheidsvriend *van 5 augustus 2021 begint ds. M.G.M. Mudde aan een kleine serie artikelen onder het overkoepelende thema: 'Het belang van christocentrische prediking'. Hieronder met grote instemming het eerste deel van het eerste artikel (dat als titel heeft: 'De mens centraal of God centraal').*

Wie staat centraal in de preek?

De directe aanzet tot mijn denkproces over Christusprediking was een column van prof. dr. A. van de Beek, die ik enige tijd geleden onder ogen kreeg.

Vrome mensen

Van de Beek schrijft onder andere: 'Ik luister nogal eens naar diensten in verschillende plaatsen. Dat is makkelijk met het internet. Het meest voorkomende thema is het leven naar de geboden van God. Er worden preken uit het Oude Testament gehouden die net zo goed in de synagoge gehouden zouden kunnen zijn.

Dan heb ik het niet over kerkdiensten in een vaag liberale hoek van de kerk, maar in geheide gereformeerde bondsgemeenten. Er zijn preken waarin letterlijk de naam van Christus niet wordt genoemd. Soms verschijnt Hij nog even, omdat het nu eenmaal moet, maar zonder dat Zijn aanwezigheid de structuur van de preek bepaalt. Het gaat over vrome mensen die leven voor God. Het is heel mooi, zelfs ideaal.

Maar de gebrokenheid van het leven verdwijnt naar de achtergrond en niet-ideale mensen zijn aan zichzelf overgeleverd – aan hun falen en aan hun lijden. Er is geen Redder van verlorenen, van zondaars en van gebrokenen.

Zelfs als Christus wel genoemd wordt, dan is er een tendens de nadruk te leggen op het nieuwe leven in Hem. Het gaat niet meer om aanvechtingen en troost, om sterven met Hem en met Hem opstaan als een onuitsprekelijke gave, maar om goede, positieve christenen. Dat is altijd nog iets beter dan preken over het vrome leven zonder Christus.

Maar de diepte ontbreekt – de onuitsprekelijke bevrijding dat Hij voor ons koos vóór de grondlegging van de wereld.'

Antropocentrisch
Dit is een scherpe analyse van een theoloog die regelmatig 'onorthodoxe' standpunten hanteert. Het brengt me bij twee begrippen: antropocentrische prediking óf christocentrische prediking. We zetten die even tegenover elkaar. We horen meteen het verschil: de mens in het middelpunt van het denken, of Christus in het middelpunt.
In een antropocentrische benadering schuilt een groot gevaar. De kans is groot dat de diepgang wegschiet uit de preek, dat de preek voorspelbaar wordt. Dat de boodschap, zoals Van de Beek terecht zegt, vervaagt tot oppervlakkig moralisme. Zo van: je moet goed voor je naasten zijn. Help de oudere mensen met de boodschappen. Doe eens lief. Wees een zoutend zout, etc. etc. En als God nog ter sprake komt, dan is Hij er vooral om jou te troosten, om je te bevestigen. Als je goed luistert, maakt het in feite niet eens zoveel uit hoe je leeft, want er zijn geen consequenties voor de eeuwigheid aan verbonden. Dat noem ik een antropocentrische prediking.
Een prediking waarin vooral de camera gericht is op de (gelovige) mens.

Flets
Bij een antropocentrische benadering kom je uit bij een prediking waarin meer van de mens uit en van zijn situatie gesproken wordt dan vanuit God. Je kunt zeggen: de HEERE krijgt in zo'n prediking een flets karakter. Er wordt in feite weinig van God aan je geopenbaard. Je weet niet meer wie God eigenlijk is. Je weet niet meer wat Hij van je vraagt. Je weet niet meer wat Hij van ons verlangt. Kortom, wat wij mensen nodig hebben in onze situatie, dat wordt dan de hoofdzaak van de prediking.
W. Kremer (1896-1985), hoogleraar in Apeldoorn, verwoordde het ook zo: 'De problematiek van de mens schijnt de hoofdzaak te zijn. Dat God – met eerbied gezegd – ook Zijn problematiek over ons gevallen mensen heeft, schijnt men geheel te vergeten. God schijnt er te zijn om de mens en niet omgekeerd.'

Christocentrisch
Met een christocentrische focus komt dat anders te liggen, omdat er vanuit dat standpunt geen aspect van het leven is waar God buitengesloten kan worden en omdat er niets is waarin Hij ongeïnteresseerd is: het begin en einde van ons leven, de cultuur, ons werk, onze relaties enz. De Bijbel openbaart trouwens ook Zijn eigen goddelijke natuur. De bijbelschrijvers beschouwen alles in relatie tot God. Dat zie je al terug in Genesis 1:1.
Preken is daarom altijd denken van boven naar beneden en niet van beneden naar boven. Dat is voor een predikant weleens lastig, want ook hij heeft (vanuit zijn zondige hart) de neiging om meer antropocentrisch te denken. Maar als je christocentrisch (of theocentrisch) probeert te preken, dan kan er iets moois ontstaan. Dan krijgt de HEERE een karakter, dan komen Zijn eigenschappen in ons leven ter sprake: rechtvaardig en heilig, barmhartig en genadig. Dan worden er bij ons vragen opgeworpen die we anders nooit hadden gesteld. En je kunt uiteindelijk dieper en dichter bij de hoorder komen. De preken zijn wat minder voorspelbaar. ■

'Als je christocentrisch (of theocentrisch) probeert te preken, krijgt de HEERE een karakter, dan komen Zijn eigenschappen in ons leven ter sprake'

COLOFON

Nader Bekeken is een periodieke uitgave van de Stichting Woord en Wereld en verschijnt 11 x per jaar. De Stichting geeft tevens een serie cahiers uit tot versterking van het gereformeerde leven.

DAGELIJKS BESTUUR VAN DE STICHTING WOORD EN WERELD
Voorzitter
Ds. J. Wesseling (a.i.)
Secretaris
W. Hindriks
Penningmeester
W.A. Dreschler

REDACTIE NADER BEKEKEN
Hoofdredactie
Dr. P. Boonstra
Eindredactie
D.E. Slump-Schoonhoven
M.J.A. Zwikstra-de Weger
Redactie
Ds. S.M. Alserda
Drs. H.J. Boiten
Ds. C. van Dijk
Dr. B. van Egmond
Drs. J.W. van der Jagt
Ds. P.L. Storm

Redactiesecretariaat
Dr. J. Kooistra
Hemsterhuislaan 3, 9752 NA Haren
Tel.: 050 - 5344508
Mail: redactie@woordenwereld.nl

Medewerkers Nader Bekeken
Dr. H.H. van Alten, Pretoria ZA
Ds. J. Beekhuis, Hoogeveen
Ds. C. van den Berg, Amersfoort
Ds. H. van den Berg, Bergschenhoek
Drs. L. Bezemer, Hattem
Drs. F.J. Bijzet, Emmen
J.H. Bollemaat, Dalfsen
H. Boomstra, Den Helder, tekeningen/cartoons
A.C. Breen, Dunsborough, WA
Drs. E. Brink, Waddinxveen
Drs. J.J. Burger, Veenendaal
Ds. H. Drost, Grafhorst
Ds. P. Drost, Übelbach (Oostenrijk)
Drs. L.W. de Graaff, Heerde
Drs. B.P. Hagens, Soest
Dr. A.N. Hendriks, Amersfoort
Prof. dr. P.H.R. van Houwelingen, Kampen
Prof. dr. G. Kwakkel, Kampen
Ds. R.Th. Pos, Steenwijk
Ds. P. Schelling, Amersfoort
G.J. Schutte, Zeist
G. Slings, Lelystad
Ds. A. van der Sloot, Steenwijk
Dr. R.T. te Velde, Wezep
Dr. H. Veldman, Zuidhorn
Ds. J. Wesseling, Veenendaal
Drs. Joh. de Wolf, Amersfoort
Ds. G. Zomer Jzn., Nieuwendijk

Adreswijzigingen en/of opzeggingen
INTERNET:
- www.woordenwereld.nl
- woordenwereld@spabonneeservice.nl
- naderbekeken@spabonneeservice.nl

POSTADRES:
- Woord en Wereldabonneeservice, Postbus 105, 2400 AC Alphen aan den Rijn

TELEFOON:
- 088 - 110 20 42
- 0172 - 47 60 85

Beëindiging abonnement:
tenminste 4 weken voor het einde van de abonnementsperiode.

Bezorgklachten:
www.woordenwereld.nl/klantenservice

Meer informatie en uitgebreide abonnementsvoorwaarden op
www.woordenwereld.nl

Abonnementsprijzen:
Nader Bekeken € 39,00
Nader Bekeken + 4 cahiers € 78,00
Nader Bekeken studenten € 23,00
Nader Bekeken PDF € 23,00
Nader Bekeken PDF (buitenland Europa) € 33,00
Nader Bekeken PDF (buitenland overig) € 43,00
Cahiers bij abonnement (per jaar) € 42,00
Cahiers, losse verkoop € 13,50
Bankrekeningnummer:
NL 75 INGB 0007 2255 58
Bic-code: INGBNL2A
Deze tarieven gelden bij machtiging (automatische incasso).
Voor betaling per acceptgirokaart of per eigen overschrijving geldt een opslag van € 2,--

Bankrekeningnummer voor giften:
NL42 RABO 0324 6259 01

De stichting Woord en Wereld heeft geprobeerd alle rechthebbenden te achterhalen en in te lichten. Mocht de vermelding van eigenaar of copyright onjuist of onvolledig zijn, neemt u dan contact op met de redactie.

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd worden en/of openbaar gemaakt worden zonder schriftelijke toestemming van de redactie.

Basisontwerp: Studio TinekeWerkt
Vormgeving, prepress, fotografie: Studio Bert Gort, Grijpskerk
Druk: VellendrukkerijBDU b.v., Barneveld
Gesproken versie: Nader Bekeken is ook op Daisy-cd en Webbox verkrijgbaar.
Inlichtingen: Chr. Bibl. voor Blinden en Slechtzienden,
tel. 0341-565 477, **e-mail** klantenservice@cbb.nl.
ISSN 1380 - 3034

www.woordenwereld.nl

U kunt ons steunen door uw voor de belasting aftrekbare giften te storten op rekening NL42 RABO 0324 6259 01 ten name van de Stichting Woord en Wereld te Hardinxveld-Giessendam. Zij die de stichting testamentair willen gedenken, kunnen gebruikmaken van de volgende formulering: Ik legateer (... bedrag invullen ...) vrij van kosten aan de Stichting Woord en Wereld, statutair gevestigd te Haarlemmermeer. Wij zijn een ANBI-instelling.

@NaderBekeken
www.facebook.com/naderbekeken

Neem nu een jaarabonnement en ontvang de special 'De bijbel of een biertje' gratis + het eerste jaar 50% korting!

Ga voor het afsluiten van een abonnement naar www.woordenwereld.nl

www.woordenwereld.nl

Daarop kunt u:
- De **laatste nummers** van Nader Bekeken bekijken.
- De nodige informatie over de **nieuwste cahiers** vinden.
- Direct een (deel van een) **artikel** uit het nieuwste nummer **downloaden.**
- **Nummers** die langer dan een jaar geleden verschenen zijn **als pdf verkrijgen**.
- Met de **uitgebreide zoekfunctie**, heel gemakkelijk, allerlei onderwerpen waar iets over geschreven is, vinden.

Thuiskomst

Dit is mijn droom – het kleine huis aan de rivier;
het rusteloze scheren van de zwaluw gaat er
langs dak en raam; de roodborst nestelt bij de vlier.
Een schip zeilt traag voorbij; de bel luidt over 't water.

En als ik nader waar de dijk zich buigt door 't land,
richt kort zich op die in de lage tuin gebogen
over de spade staat, – en met de vrije hand
weert zij het helle licht beschuttend van de ogen.

Hoe ken ik dit gebaar, hoe is het mij vertrouwd,
dit sterke opzien van wie daag'lijks naar de lucht en
het wiss'lend, open water turend, rustig oud
werd in dit dijkland en zijn ruime wolkenvluchten.

Er is een scherp herkennen van elkaar en
dan komt zij langs het smalle klinkerpad gelopen, –
maar keert nog terug en stoot de stroeve huisdeur open.
Dit ogenblik – wat tellen zóveel bitt're jaren?

IDA GERHARDT (1905-1997)
UIT: *KOSMOS* 1940

De 'ik' droomt van haar thuiskomst. Wat zegt die droom de lezer? Er komt iemand thuis na veel bittere jaren. Ze is dankbaar dat ze welkom is. Dat blijkt uit die veelzeggende laatste regel.

Nu ga ik naar de biografie van Gerhardt en ik vraag me af: kan ik daar wat mee?
Jazeker: ze heeft een moeizame relatie gehad met haar ouders, vooral met haar moeder. Ze schrijft in haar bundel Levend Monogram onder andere:
'zij, die mij heeft gedragen;
zij, die mij naar het leven stond
in al mijn levens dagen.'
(Gerhardt, 2001, p. 212)

Dat liegt er niet om. Tijdens haar studie was ze bij haar ouders verbannen, niet meer welkom. Het is duidelijk dat het vers 'Thuiskomst' past in dit verhaal. Ze droomde in 1940 van verzoening, van welkom. Ze hunkerde als jonge vrouw naar herstel van de gebroken verhouding. Zoals zovelen vandaag, ook in de kerk!